

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสม: กรณีศึกษากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

The Guideline for the development of mixed fertilizer operational management: the Case Study of Ban Bang Krarem Agricultural Group,

Parkchaluy Sub-district, Tachang District, Surat Thani Province

พวงเพ็ญ	ชูรินทร์
บัวผิน	โตทรัพย์
จิตติมา	จ้อยเจือ
ปรีชา	บัวทอง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

พ.ศ. 2561

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสม: กรณีศึกษากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

The Guideline for the development of mixed fertilizer operational management: the Case Study of Ban Bang Krarem Agricultural Group,

Parkchaluy Sub-district, Tachang District, Surat Thani Province

พวงเพ็ญ ชูรินทร์

บัวผิน โตทรัพย์

จิตติมา จ้อยเจือ

ปรีชา บัวทอง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

พ.ศ. 2561

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการของการผลิตปุ๋ยผสม: กรณีศึกษากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อสนับสนุนให้มีการทำโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายในภาคใต้จำนวน 42 แห่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณเนรมิต แก้วรักษา นายองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุยทุกท่าน คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามทุกท่าน ครูช่างในพื้นที่ของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม รวมทั้งนักวิชาการส่งเสริมของการยางแห่งประเทศไทย ที่อนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลและเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุยในการนำไปใช้เป็นแนวทางหรือนโยบายในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนแนวทางการพัฒนาการจัดการของการผลิตปุ๋ยผสม รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในการให้ทุนอุดหนุนงานวิจัยชิ้นนี้ รวมทั้งสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ อันทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2561

บทสรุปผู้บริหาร

ปุ๋ยเป็นสิ่งสำคัญในการทำสวนยางพารา เพราะจะช่วยเพิ่มสารอาหารในดินและทำให้ต้นยางเจริญเติบโตและให้น้ำยางที่ดีและมีคุณภาพ การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรมีทั้งปุ๋ยธรรมชาติและปุ๋ยเคมี แต่ปุ๋ยยังมีปัญหาเรื่องมีราคาแพง และมีการปลอมปน งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาเป็นการศึกษาการจัดการการผลิตปุ๋ยชีวภาพโดยพื้นที่ในการศึกษางานวิจัยด้านนี้อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ปุ๋ยเคมีเป็นปุ๋ยที่ได้รับความนิยมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็วในการนำไปใช้ งานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาด้านการจัดการของการผลิตปุ๋ยผสมซึ่งมีลักษณะของการใช้วัตถุดิบแตกต่างจากปุ๋ยชีวภาพและเลือกใช้พื้นที่ของกลุ่มผสมปุ๋ยในภาคใต้ โดยใช้กรณีศึกษากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม อ.ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ. สุราษฎร์ธานี เป็นกรณีศึกษา

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยนี้เพื่อ ทราบบริบท การจัดการการผลิต แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2546 โดยที่ขณะนั้นกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีนโยบายให้เจ้าของสวนยางพาราทั้งหลายผสมปุ๋ยสำเร็จรูปขึ้นมาใช้เอง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่อง ปุ๋ยมีราคาแพง และปุ๋ยปลอม รวมทั้งการใช้ชนิดของปุ๋ยให้ถูกต้องตามฤดูกาลอันจะทำให้เป็นการเพิ่มผลผลิตของยางพารา จำนวนสมาชิกในปัจจุบันจำนวน 69 คน ปัญหาหลักของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมี 3 ประการ คือ 1) การประสานงานของเกษตรกรแต่ละกลุ่มไม่ทั่วถึง ส่งผลให้เกษตรกรไม่มารับปุ๋ยที่กลุ่มทำการผสมไว้ อันเป็นสาเหตุทำให้ปุ๋ยเหลือค้างอยู่ในที่ทำการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม เมื่อปุ๋ยค้างสต็อกนาน ๆ ก็เสื่อมคุณภาพ เพราะปุ๋ยที่ผสมแล้วก็มีอายุของการใช้งาน 2) ปัญหาด้านปุ๋ย กล่าวคือปุ๋ยมีราคาแพง ปุ๋ยปลอม ปุ๋ยไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังมีอยู่แม้จะมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรแล้วก็ตาม และ 3) ปัญหาการเบิกจ่ายเงินล่าช้า ทำให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามขาดเงินทุนหมุนเวียน แม้จะมีปัญหาดังกล่าวข้างต้นอัตราผลตอบแทนที่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจ่ายคืนให้กับสมาชิกนั้นมีผลตอบแทนที่สูง กล่าวคือ สมาชิกที่มีหุ้น 100 บาทจะได้รับผลตอบแทนคืน 50 บาท จึงถือว่าเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันมีที่ทำการอยู่ 2 สาขา คือที่ตำบลปากฉลุย และตำบลโมถ่าย โดยครอบคลุมการจ่ายปุ๋ยผสมให้กับเกษตรกร 4 ตำบล คือตำบลปากฉลุย ตำบลโมถ่าย ตำบลเสวีียด และตำบลป่าหมาก

งานวิจัยนี้ศึกษาการจัดการการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามใน 3 ด้าน คือด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินและบัญชี ปุ๋ยที่ทำมีสูตรเดียวคือ สูตร 20-8-20 โดยไม่ใส่สารตัวเติม กระบวนการผลิตจะเริ่มตั้งแต่นำแม่ปุ๋ยตามสัดส่วนเข้าผสมในเครื่องผสมปุ๋ยรวมกันประมาณ 500 กิโลกรัมต่อการผสมปุ๋ย 1 ครั้ง ใช้ระยะเวลาในการคลุกเคล้าในเครื่องผสมปุ๋ยประมาณ 5 นาที

จากนั้นนำมาเทใส่บรรจุภัณฑ์ที่เป็นกระสอบ เมื่อบรรจุกระสอบเสร็จจะเย็บปิดปากถุง จากนั้นนำสินค้าสำเร็จรูปปุ๋ยผสมไปเก็บในคลังสินค้า ในการผลิตในวันหนึ่งจะผลิตได้ประมาณ 500 กระสอบ

ด้านการตลาดจะเริ่มในขั้นตอนการประชาสัมพันธ์การจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ โดยใช้การประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ คือจะประกาศด้วยป้ายไว้นิล การยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีช่วยประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามช่วยประชาสัมพันธ์ และใช้การประชาสัมพันธ์ทางไลน์ ในขั้นตอนการจ่ายปุ๋ยจะเริ่มตั้งแต่การมาลงทะเบียนตรวจรายชื่อเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสม โดยมีตัวแทนจากคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม เจ้าหน้าที่จากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ครูยางของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ทำหน้าที่ตรวจสอบรายชื่อเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสม เมื่อผ่านขั้นตอนนี้เกษตรกรจะนำรถพาหนะที่จะรับปุ๋ยผสมมาเทียบ ณ จุดจ่ายปุ๋ยผสมบริเวณคลังสินค้าของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม โดยมีตัวแทนคณะกรรมการช่วยกันนับและตรวจสอบการนับสินค้าสำเร็จรูปปุ๋ยผสมเพื่อบรรจุทุกขึ้นรถของเกษตรกรที่ผ่านการตรวจสอบรายชื่อเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมแล้ว ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมด้านการตลาดตามความเห็นของเกษตรกรที่มารับปุ๋ย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีชนิดของปุ๋ยเพียงพอกับความต้องการ ปุ๋ยมีคุณภาพดี ได้รับปุ๋ยตามจำนวนโควตาที่ได้รับการจัดสรร แต่ปริมาณปุ๋ยที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ ด้านราคา ระดับราคาเหมาะสม มีราคาถูกลงกว่าร้านค้า ด้านสถานที่ มีทำเลสะดวกในการเดินทางมีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีที่นั่งเพียงพอในการรองรับเกษตรกรที่มารับปุ๋ย สถานที่กว้างขวาง สะดวกสบาย ด้านการส่งเสริมการขาย มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายทาง ได้แก่ โทรศัพท์ เฟสบุ๊ก ไลน์ และไว้นิลประชาสัมพันธ์ ด้านผู้ให้บริการ (กรรมการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม) บริการด้วยความเต็มใจ บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาเป็นกันเอง ด้านกระบวนการ มีความรวดเร็วในการจ่ายปุ๋ย ระบบเอกสารมีความถูกต้อง/สะดวก

ด้านการเงินและบัญชี ปุ๋ยกระสอบหนึ่ง (50 กิโลกรัมต่อกระสอบ) มีกำไรประมาณ 20 บาท ในแต่ละปีสมาชิกของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามได้เงินปันผลโดยการคืนเงินให้กระสอบละ 14-15 บาท ในปีที่ผ่านมาขายได้ทั้งหมด 300 กว่าตัน รายได้มาจากเงินสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยคำนวณจากฐานของจำนวนกระสอบของปุ๋ยผสมที่จ่ายให้กับเกษตรกร โดยคิดเหมากระสอบละ 50 สิทธิประโยชน์ของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม มีเครื่องผสมปุ๋ย (ชื่อเมื่อ พุทธศักราช พ.ศ. 2546) ตาชั่ง (ชื่อเมื่อ พุทธศักราช พ.ศ. 2546) เครื่องเย็บกระสอบ (ชื่อเมื่อ พุทธศักราช พ.ศ. 2546) ทุน-หุ้นจากสมาชิก ต้นทุนเป็นค่าบริหารจัดการปุ๋ยผสมประมาณ 30 บาท ประกอบด้วยค่าแรงในการทำปุ๋ยผสม ค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม พบว่าการยางแห่งประเทศไทยควรส่งวัตถุดิบแม่ปุ๋ยให้ถูกต้องตามฤดูกาล เพื่อป้องกันการจ่ายปุ๋ยและ

ใส่ปุ๋ยผิดฤดูกาลหรืออนุญาตให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามซื้อแม่ปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบเองเพื่อให้สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร โดยกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมีรายได้จาก 2 ส่วนคือ รายได้จากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามจำนวนเงินรายได้ตามโควต้าที่ได้รับ อนุญาตให้ผลิตปุ๋ยผสม กับรายได้จากการขายปุ๋ยผสมส่วนที่เกินจากโควต้าให้กับเกษตรกรที่มีความต้องการปุ๋ยผสมเพิ่มเติม ควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอของแม่ปุ๋ยอัน เป็นวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเป็นปุ๋ยผสม ควรกระจายการถือหุ้นของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามให้ เกษตรกรในพื้นที่ความรับผิดชอบมีส่วนร่วมในการถือหุ้นเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสม: กรณีศึกษากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานีฉบับนี้ จะสำเร็จลงไม่ได้หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยและข้อมูลเชิงเอกสารของพื้นที่จากนายเนรมิต แก้วรักษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย รวมทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทุกท่าน

ขอขอบคุณ ดร.ชุตินันต์ บุญนวล คุณหรรษา เฉลิมพิพัฒน์ นายเจริญพงศ์ อินทรมณี และคณะผู้วิจัยทุกท่าน ที่ช่วยในการปรับปรุงและตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้มีเนื้อหาเหมาะสมที่จะใช้ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตัวแทนเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ครูยางของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตลอดจนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบาง และผู้เข้าร่วมกิจกรรมสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ซึ่งไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ในการอนุเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม ของงานวิจัยนี้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ซ
สารบัญตาราง	ณ
บทคัดย่อภาษาไทย	ญ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ความหมายของปุ๋ยชนิดต่าง ๆ	5
การใช้ปุ๋ยในการปลูกยางพารา	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตปุ๋ย	7
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	12
วิธีดำเนินการวิจัย	12
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	14
วิธีวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	15
บทที่ 4 ผลการวิจัย	16
บริบทของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง	
จ.สุราษฎร์ธานี	16
การจัดการการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้าน บางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี	35
บทที่ 5 อภิปราย สรุป และข้อเสนอแนะ	39
อภิปราย	39
สรุป	40
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้	42
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป	42
บรรณานุกรม	43
ภาคผนวก	45
ประวัติผู้วิจัย	49

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
2	สัมภาษณ์นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	13
3	สัมภาษณ์เกษตรกรที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	13
4	สนทนากลุ่มกับคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	14
5	แผนที่เขตความรับผิดชอบของค้การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	17
6	ป้ายที่ทำการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	20
7	บรรจุภัณฑ์ของปุ๋ยผสมบ้านบางคราม และสภาพคลังสินค้าของ กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	21
8	เครื่องผสมปุ๋ยของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ณ ที่ทำการบ้านบางคราม	22
9	คลังสินค้าปุ๋ยผสมบ้านบางคราม ณ ที่ทำการบ้านบางคราม	22
10	ประธานกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามอธิบายกระบวนการผลิตปุ๋ยผสม ของกลุ่ม ณ ที่ทำการ ในตำบลโมถ่าย	23
11	กระบวนการผลิตปุ๋ยผสมบ้านบางคราม ณ ที่ทำการในตำบลโมถ่าย	23
12	สัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	25
13	สัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	26
14	สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยสาขาสุราษฎร์ธานี	27
15	สัมภาษณ์เชิงลึก “ครูยาง” ของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	27
16	พาหนะของเกษตรกรที่มารับปุ๋ยผสมบ้านบางคราม	28
17	เกษตรกรมาลงทะเบียนและตรวจสอบรายชื่อของ ผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมบ้านบางคราม	29
18	ขั้นตอนการลงทะเบียนและตรวจสอบรายชื่อของเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ย ผสมบ้านบางคราม	30
19	เจ้าหน้าที่ของการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานีตรวจสอบรายชื่อ ของเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม	31
20	เกษตรกรที่ผ่านการตรวจสอบรายชื่อและมีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมนำรถเข้ามารับปุ๋ย ณ จุดจ่ายปุ๋ยจากคลังสินค้า	31
21	คณะกรรมการตรวจสอบรายชื่อและสิทธิในการรับปุ๋ยของเกษตรกรก่อน อนุญาตให้รถจอด ณ จุดรับปุ๋ยจากคลังสินค้า	32
22	เกษตรกรที่ผ่านการตรวจสอบรายชื่อและมีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมนำรถเข้ามารับปุ๋ย ณ จุดจ่ายปุ๋ยจากคลังสินค้า	32

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย ณ เดือนกันยายน 2559	18
2	ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมด้านการตลาดของกลุ่มผสมปุ๋ย บ้านบางคราม	33

บทคัดย่อ

เกษตรกรชาวสวนยางพาราของไทยใช้ปุ๋ยในการปรับปรุงส่วนผสมของแร่ธาตุที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการปลูกยางพารา อย่างไรก็ตามชาวสวนยางพารานิยมใช้ปุ๋ยผสมที่มีสารเคมีมากกว่าปุ๋ยชีวภาพ การใช้ปุ๋ยเคมีมีปัญหาหลักสองประการคือราคาแพงและส่วนผสมมีการปลอมปน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมโดยใช้กรณีศึกษาของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ซึ่งกลุ่มนี้ตั้งอยู่ในอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย โดยศึกษาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมโดยเน้นในด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านบัญชีและการเงิน วิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยผสมผสาน ประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีซึ่งเก็บข้อมูลด้านการบัญชีในช่วงปี พ.ศ. 2547-2017 สำหรับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสนทนาเชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าด้านการผลิตประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ การจัดซื้อวัตถุดิบ การผลิตปุ๋ยผสม การตรวจสอบคุณภาพสินค้า และการบรรจุสินค้าในบรรจุภัณฑ์ ส่วนด้านการตลาดประกอบด้วยการประชุมสัมพันธเพื่อการค้า การกระจายสินค้า การกระจายสินค้า และส่วนผสมทางการตลาด สำหรับด้านบัญชีและการเงินประกอบด้วยกำไรสุทธิ เงินปันผล และต้นทุนรวม แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตสำหรับกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ได้แก่ กลุ่มควรจัดการซื้อวัตถุดิบในการผลิตโดยกลุ่มเองหรือการจ้างแห่งประเทศไทย สาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรจัดส่งวัตถุดิบมาให้กลุ่มในทันเวลา ควรลดสมาชิกของกลุ่มที่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และควรมีกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม เช่น การศึกษาดูงาน และการนัดพบกัน เป็นต้น

คำสำคัญ:

ปุ๋ยผสม, การจัดการ, กลุ่มเกษตรกร

Abstract

Thai rubber farmers use fertilizers to adjust suitable ingredients of soil nutrients for plantation. However, rubber planters have preferred mixed chemical fertilizer to organic fertilizer. There are two main problems of chemical fertilizer including expensive price and mixed substance. This research aims to study the development of mixed fertilizer management functions by using case study of the Banbangkrarem Agricultural Group (BAG) established in Tachang District, Surat Thani Province, Thailand. The objectives of this study are to know management functions of the BAG, and to guide the BAG management functions focus on the production, marketing, and accounting and finance functions. The methodology of this research is mixed method including quantitative and qualitative methods. The quantitative method is used for analysis of secondary data collected from accounting entries for the period of year 2004-2017. The qualitative method is used for in-depth interview, observation and focus group methods. The results show that the production function consists of several processes including purchasing raw materials, mixing fertilizer, quality inspecting, and packing processes; the marketing function consists of public relations to distribute the finished goods of the mixed fertilizer, distribution of finished goods of mixed fertilizer, and marketing mix; and accounting and finance function consists of net profit, dividend yields, and the total cost. To guide management function for the BAG, the results illustrate that the BAG should manage to buy the raw materials of fertilizer by itself, or the Rubber Authority of Thailand, Surat Thani Branch, should send raw materials to the BAG on time, reduce the kinship, and there should be some activities such as field trip and leisure activities, etc.

Keywords

Mixed fertilizer, Management functions, Agricultural group

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปุ๋ยเป็นสิ่งสำคัญในการทำสวนยางพารา เพราะจะช่วยเพิ่มสารอาหารในดินและทำให้ต้นยางเจริญเติบโตและให้น้ำยางที่ดีและมีคุณภาพ ปุ๋ยจะมีธาตุอาหารหลักอยู่ 3 ชนิด คือ ฟอสฟอรัส โปแตสเซียม และไนโตรเจน สมศักดิ์ มณีพงศ์, ปราโมทย์ ทิมขำ, สายใจ สุชาติกุล และ มนตรี อิศรไกรศีล (2554) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินอย่างต่อเนื่องหลังปลูกโดยเฉลี่ยปีละ 2 ครั้ง อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีที่ใช้เฉลี่ยปีละ 58.5 กิโลกรัม/ไร่ การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรมีทั้งปุ๋ยธรรมชาติและปุ๋ยเคมี โดยปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ปุ๋ยที่มาจากมูลสัตว์หรือการหมักซากพืชซากสัตว์ ส่วนปุ๋ยเคมีเป็นปุ๋ยที่ได้รับคความนิยมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็วในการนำไปใช้ แต่ปุ๋ยเคมียังมีปัญหาเรื่องมีราคาแพง และมีการปลอมปน

ปัญหาเรื่องปุ๋ยมีราคาแพงของเกษตรกรนั้นนับเป็นปัญหาสำคัญ มีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าเกษตรกรการทำสวนยางมีปัญหานี้เป็นระยะเวลายาวนาน ได้แก่ บุญธรรม พลเจริญ (2552) ศึกษาปัญหาการทำสวนยางของเกษตรกรในอำเภอสี จังหวัดลำพูน พบว่ามีปัญหาปุ๋ยราคาแพง และไม่ได้รับการสนับสนุนปุ๋ยเคมีและสารเคมี เช่นเดียวกับเอกวิทย์ ศรีรัมย์ (2553) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใส่ปุ๋ยเคมีทุกปี ปัญหาที่สำคัญในการผลิตยางพาราของเกษตรกร ได้แก่ ปุ๋ยเคมีมีราคาแพง สอดคล้องกับสมเกียรติชัยพิบูลย์และคณะ (2558) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาปุ๋ยเคมีมีราคาสูงและราคาผลผลิตยางพาราตกต่ำ โดยเกษตรกรมีความต้องการให้ภาครัฐควบคุมราคาหรือจัดหาปุ๋ยเคมีให้ จะเห็นได้ว่าปัญหาของปุ๋ยราคาแพง เป็นปัญหาของเกษตรกรสวนยางพาราที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่นเดียวกับงานวิจัยของปัทมา สุวรรณจำรูญ (2556) ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล พบว่าทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างจากทัศนคติของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี โดยด้านที่มีความแตกต่าง คือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาของด้านราคาปุ๋ยแต่อย่างใด

ในการจัดองค์การเพื่อการผลิตสินค้าและบริการนั้น มีหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี และด้านทรัพยากรบุคคล โดยในด้านการตลาด ได้แก่ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การให้บริการ ระยะเวลาการนำส่ง สถานะคำสั่งซื้อ ตารางการส่งมอบ เป็นต้น

ด้านการผลิต ได้แก่ คำสั่งซื้อวัตถุดิบ ตารางการผลิต และข้อกำหนดด้านคุณภาพ เป็นต้น ด้านการเงินและบัญชี ได้แก่ ข้อมูลการผลิตและการจัดการสินค้าคงเหลือ เงินลงทุน การวิเคราะห์ต้นทุน เป็นต้น และด้านทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ทักษะในการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การออกแบบงาน เป็นต้น (วรินลักษณ์ ภัคดีใจดี, 2560)

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์ชาวพาราเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2547 โดยขณะนั้นกองทุนฯ มีนโยบายให้เจ้าของสวนผสมปุ๋ยสำเร็จรูปขึ้นมาใช้เอง เพื่อให้มีการใช้ชนิดปุ๋ยให้ถูกต้องตามฤดูกาล อันจะเป็นการเพิ่มผลผลิตให้แก่เกษตรกร จึงมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรขึ้น เป็นกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม โดยปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 64 คน แม้จะเป็นกลุ่มผสมปุ๋ยที่มีระยะเวลาในการดำรงอยู่เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน แต่ข้อมูลการสัมภาษณ์เบื้องต้นจากหัวหน้ากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม (ปรีชา บัวทอง, สัมภาษณ์ 6 ธันวาคม 2559) พบว่ากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามยังพบปัญหาในการผลิตปุ๋ยผสมเพื่อจำหน่ายให้กับเกษตรกร กล่าวคือ การประสานงานของกลุ่มเกษตรกรแต่ละกลุ่มไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ผลิตจะมีใบเบิกปุ๋ยที่ได้รับมาจากกองทุนฯ แล้ว แต่เกษตรกรกลับไม่มาเอาปุ๋ย ซึ่งทำให้ปุ๋ยเหลือค้างอยู่ที่กลุ่มผสมปุ๋ยซึ่งเป็นผู้ผลิตเป็นจำนวนหนึ่ง และยังส่งผลกระทบต่อ การเบิกจ่ายเงินล่าช้า ทำให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามขาดเงินทุนหมุนเวียน เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่านอกจากปัญหาส่วนหนึ่งที่สะท้อนมาจากเกษตรกรที่ปลูกยางพาราว่าปุ๋ยมีราคาแพงแล้วนั้น ในส่วนของฝ่ายผู้ผลิตปุ๋ย เช่น กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามก็พบปัญหาในด้านการผลิตปุ๋ยเพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเช่นกัน นอกจากนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาเป็นการศึกษาการจัดการการผลิตปุ๋ยชีวภาพโดยพื้นที่ในการศึกษางานวิจัยด้านนี้อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (มนันยา วงษ์อุ๋ทอง, 2551; รัชนิพร อินทรพานิชย์, 2552; ณรงค์พล อินทรชัยศรี, 2552; ธนากร พิกุลทอง, 2554; มารีนา มาหมื่น, 2555) งานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการจัดการของการผลิตปุ๋ยผสมซึ่งมีลักษณะของการใช้วัตถุดิบแตกต่างจากปุ๋ยชีวภาพและเลือกใช้พื้นที่ของกลุ่มผสมปุ๋ยในภาคใต้ โดยใช้กรณีศึกษากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม อ.ท่าฉลุย อ.ท่าฉาง จ. สุราษฎร์ธานี เป็นกรณีศึกษา

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อทราบบริบทของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี
2. เพื่อทราบการจัดการการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม
3. เพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของโครงการวิจัย

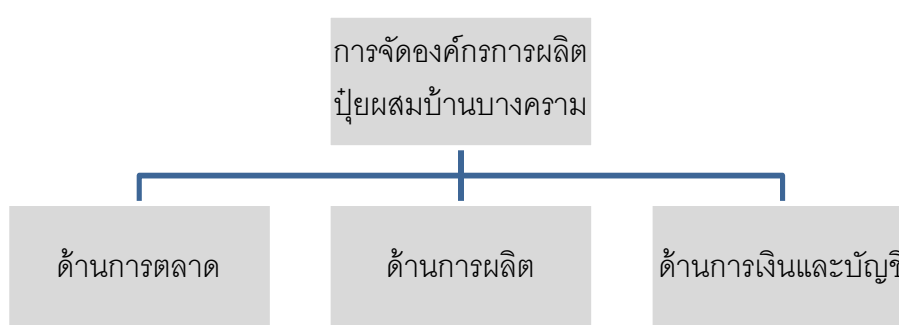
ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) บริบทของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี
- 2) การจัดการการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี
- 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปุ๋ยผสม หมายถึง ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการผลิตโดยขบวนการต่าง ๆ เป็นลักษณะปุ๋ยเชิงผสมหรือปุ๋ยเชิงประกอบอาจประกอบด้วยแม่ปุ๋ยที่มีธาตุปุ๋ยมากกว่าหนึ่งธาตุผสมกัน หรือเพิ่มสารตัวเติมลงไป ในปุ๋ยที่ทำการผสมเพื่อให้มีอาหารและน้ำหนักรับตามต้องการ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนดของการยางแห่งประเทศไทย สาขาสุราษฎร์ธานีกำหนดให้ผลิตในแต่ละช่วงเวลา

การจัดองค์การการผลิต หมายถึง การจัดองค์การการผลิตของกลุ่มเกษตรกรโดยประกอบด้วยด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบการจัดองค์การของการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามทำให้ทราบสถานะขององค์ประกอบของการจัดองค์การการผลิตของกลุ่มในด้านการตลาด การผลิต และการเงิน และการบัญชี ซึ่งจะเป็ข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดองค์การของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

2. ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดองค์การของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาในอนาคต

3. ภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการช่วยเหลือกลุ่มผสมปุ๋ยในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของปุ๋ยชนิดต่าง ๆ การใช้ปุ๋ยในการปลูกยางพารา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตปุ๋ย ดังนี้

ความหมายของปุ๋ยชนิดต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (2551: 2-4) ได้ให้ความหมายของปุ๋ยชนิดต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ปุ๋ยเคมี หมายถึง สารอินทรีย์ หรืออนินทรีย์ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือทำขึ้นก็ตาม และใช้เป็นธาตุอาหารแก่พืชได้ไม่ว่าโดยวิธีใด หรือสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีในดิน เพื่อบำรุงความเจริญเติบโตแก่พืช โดยปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอนินทรีย์ ประกอบด้วยธาตุอาหารต่าง ๆ ซึ่งเป็นธาตุอาหารหลัก ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ปุ๋ยเคมีเหล่านี้มีทั้งปุ๋ยเชิงเดี่ยว ปุ๋ยเชิงผสม ปุ๋ยเชิงประกอบ ปุ๋ยเคมีมาตรฐาน

ปุ๋ยเชิงเดี่ยว หมายความว่า ปุ๋ยเคมีที่มีธาตุอาหารหลักธาตุเดียว ได้แก่ ปุ๋ยไนโตรเจน ปุ๋ยฟอสเฟต หรือ ปุ๋ยโปแตช

ปุ๋ยเชิงผสม หมายความว่า ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการผสมปุ๋ยเคมีชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ธาตุอาหารตามที่ต้องการ

ปุ๋ยเชิงประกอบ หมายความว่า ปุ๋ยเคมีที่ทำขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมีและมีธาตุอาหารหลักอย่างน้อยสองธาตุขึ้นไป

ปุ๋ยเคมีมาตรฐาน หมายความว่า สารเคมีที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดสูตรและปริมาณขั้นต่ำหรือขั้นสูงของธาตุอาหารหรือสารเป็นพิษและลักษณะจำเป็นอย่างอื่นของปุ๋ยเคมีดังกล่าวแต่ละชนิด

ปุ๋ยเคมีที่เสื่อมคุณภาพ หมายความว่า ปุ๋ยเคมีที่ล่องอายุ หรือถูกกระทบกระเทือนด้วยปัจจัยใด ๆ อันทำให้เสื่อมคุณภาพโดยธาตุอาหารลดน้อยลงหรือเปลี่ยนสภาพไป

ที่มาของปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเกษตรได้มาจากแหล่งใหญ่ ๆ 3 แหล่งด้วยกัน คือ 1) ปุ๋ยเคมีที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ แร่หรือสารประกอบอินทรีย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ทั้งในแหล่งบนบกและแหล่งในทะเล 2) ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการสังเคราะห์ หรือผลิตโดยกระบวนการต่าง ๆ 3) ปุ๋ยเคมีที่เป็นผล

พลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรม ปุ๋ยเคมีบางชนิดที่ใช้ในการเกษตรอาจได้มาในรูปผลพลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ก๊าซแอมโมเนีย ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และกรดกำมะถัน ซึ่งสามารถนำไปผลิตปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ปุ๋ยยูเรียได้ เป็นต้น

แม่ปุ๋ย เป็นสารประกอบของสารที่มีธาตุปุ๋ยหนึ่งธาตุหรือมากกว่าเป็นองค์ประกอบ แม่ปุ๋ยเป็นที่นิยมใช้กันมากเพราะว่ามีราคาไม่แพงและไม่มีผลทางการทำปฏิกิริยากัน คือ ไตแอมโมเนียม (18-46-0) ยูเรีย (46-0-0) โพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) ในการผสมปุ๋ยใช้เองไม่ว่าปุ๋ยเชิงเดี่ยวหรือปุ๋ยเชิงประกอบที่มีปริมาณธาตุอาหารหลักที่ถูกต้อง สามารถนำมาใช้เป็นแม่ปุ๋ยสำหรับผสมปุ๋ยใช้เอง

สารตัวเติม เป็นสารที่เติมลงไปปุ๋ยที่ทำการผสมเพื่อให้สูตรปุ๋ยที่ต้องการผสมมีธาตุอาหารและน้ำหนักครบตามต้องการ สารที่ใช้มักจะเป็นดินขาว แกลบ ทราบ ขี้เลื่อย ดิน หรือปูนมาร์ล โดยถือว่าสารเหล่านี้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ธาตุอาหารหลักในสูตรปุ๋ยที่ต้องการผสม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในการผสมปุ๋ยสำหรับกลุ่มเกษตรกรไม่แนะนำให้ใช้สารถ่วงน้ำหนัก เนื่องจากหากน้ำหนักของปุ๋ยผสมไม่ครบ 100 กิโลกรัม ก็แสดงว่าปุ๋ยผสมที่ได้จะมีสูตรสูงกว่าที่กำหนดไว้เมื่อนำปุ๋ยที่ผสมไปใช้ก็จะลดอัตราการใช้ปุ๋ยลง

ดังนั้นปุ๋ยจึงมีหลายชนิด เช่น ปุ๋ยเคมี ซึ่งมีธาตุอาหารหลัก ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ปุ๋ยเคมีเหล่านี้มีทั้งปุ๋ยเชิงเดี่ยว ปุ๋ยเชิงผสม ปุ๋ยเชิงประกอบ หรือปุ๋ยเคมีมาตรฐาน ปุ๋ยเคมีที่ล่วงอายุหรือถูกกระทบกระเทือนด้วยปัจจัยใด ๆ อันทำให้เสื่อมคุณภาพโดยธาตุอาหารลดน้อยลงหรือเปลี่ยนสภาพไปเป็นปุ๋ยเคมีที่เสื่อมคุณภาพซึ่งไม่ควรนำมาใช้ในการบำรุงพืช ที่มาของปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเกษตรมาจาก 3 แหล่งด้วยกัน คือปุ๋ยเคมีที่ได้จากธรรมชาติ ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการสังเคราะห์หรือผลิตโดยขบวนการต่าง ๆ และปุ๋ยเคมีที่เป็นผลพลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรม โดยปุ๋ยเชิงผสมหรือปุ๋ยเชิงประกอบอาจประกอบด้วยแม่ปุ๋ยที่มีธาตุปุ๋ยมากกว่าหนึ่งธาตุผสมกัน หรือเพิ่มสารตัวเติมลงไปปุ๋ยที่ทำการผสมเพื่อให้มีอาหารและน้ำหนักครบตามต้องการ

งานวิจัยนี้นิยามคำว่า “ปุ๋ยผสม” หมายถึง ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการผลิตโดยขบวนการต่าง ๆ เป็นลักษณะปุ๋ยเชิงผสมหรือปุ๋ยเชิงประกอบอาจประกอบด้วยแม่ปุ๋ยที่มีธาตุปุ๋ยมากกว่าหนึ่งธาตุผสมกัน หรือเพิ่มสารตัวเติมลงไปปุ๋ยที่ทำการผสมเพื่อให้มีอาหารและน้ำหนักครบตามต้องการ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนดของการยางแห่งประเทศไทย สาขาสุราษฎร์ธานีกำหนดให้ผลิตในแต่ละช่วงเวลา

การใช้ปุ๋ยในการปลูกยางพารา

สมศักดิ์ มณีพงศ์, ปราโมทย์ ทิมขำ, สายใจ สุชาติกุล และ มนตรี อิศรไกรศีล (2554) ศึกษาการจัดการธาตุอาหารยางพาราเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดระยะเวลาเปิดกรีต โดยทำการสำรวจธาตุอาหารในแปลงปลูกยางพันธุ์ RRIM 600 ของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนฝั่งตะวันออกจำนวน 43

แปลง ผลการสำรวจพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินอย่างต่อเนื่องหลังปลูกโดยเฉลี่ยปีละ 2 ครั้ง อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีที่ใช้เฉลี่ยปีละ 58.5 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งสูงกว่าอัตราที่ทางราชการแนะนำ ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนเกษตรกรใช้ปุ๋ยสูตรที่ทางราชการแนะนำ (สูตร 20-8-20) เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการใช้ปุ๋ยและรู้วิธีใช้ที่ทางราชการแนะนำ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีการเจริญเติบโต กับความเข้มข้นของธาตุอาหารในดินหรือใบ โดยใช้สมการพหุนามกำลังสองเป็นแบบจำลอง ผลการวิเคราะห์พบว่า ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกยางควรมีค่า pH ในช่วง 4.5-5.5 กรดที่แลกเปลี่ยนได้ในช่วง 10-30 mmol/kg อัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส 25-75 % ความเข้มข้นของ P, K, Ca, S, Fe, Mn, Cu, Zn และ B ในช่วง 10-20, 40-80, >600, 25-35, 30-70, 50-150, 0.5-1.5, 0.5-1.5 และ 0.3-0.7 mg/kg ตามลำดับและมีความเข้มข้นของธาตุ N, P, K, Ca, Mg, และ S ในใบในช่วง 3.0-3.5, 0.25-0.30, 1.0-1.4, 1.0-1.5, 0.35-0.45, 0.2-0.3 % ตามลำดับ และธาตุ Fe, Mn, Cu, Zn และ B ในช่วง 80-100, 300-500, 10-15, 20-40 และ 40-80 mg/kg ตามลำดับ

สุรชาติ เพชรแก้ว และสายัณห์ สดุดี (2557). ศึกษาการประเมินระดับธาตุอาหารหลักในดินและในใบยางพาราที่ปลูกในพื้นที่ดอนและที่ลุ่ม พบว่าพัฒนาการของยางพาราในที่ดอนและที่ลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยมีความต้องการธาตุอาหารในดินแตกต่างกันตามช่วงระยะเวลาที่ปลูก ดังนี้ สำหรับในที่ดอน สวนยางพาราที่ไม่เปิดกรีด ต้นยางพาราต้องการไนโตรเจนจากดินและใบมาใช้สำหรับการเจริญเติบโตในระยะใบอายุ 6 เดือนหลังผลิใบใหม่มากกว่าช่วงเวลาอื่น แต่ต้องการโพแทสเซียมมากในระยะใบอายุ 8 เดือนหลังผลิใบใหม่ และต้องการฟอสฟอรัสและแมกนีเซียมมากในระยะใบอายุ 10 เดือนหลังผลิใบใหม่ แต่สวนยางพาราเปิดกรีดแล้วนั้น ต้นยางพาราต้องการฟอสฟอรัสจากดินและใบมาใช้สำหรับการเจริญเติบโตในระยะใบอายุ 4 เดือนหลังผลิใบใหม่มากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ ต้องการกำมะถันมากในระยะใบอายุ 6 เดือนหลังผลิใบใหม่ ตรงกันข้ามกับการปลูกยางพาราในที่ลุ่มนั้น ในระยะใบอายุ 2 เดือนหลังผลิใบใหม่ ต้นยางพาราต้องการแคลเซียมจากดินและใบมาใช้สำหรับการเจริญเติบโตมากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ และต้องการโพแทสเซียมและแมกนีเซียมมากในระยะใบอายุ 10 เดือนหลังผลิใบใหม่ สำหรับสวนยางพาราที่เปิดกรีดแล้ว ต้นยางพาราต้องการโพแทสเซียมจากดินและใบมาใช้สำหรับการเจริญเติบโตในระยะใบอายุ 8 เดือนหลังผลิใบใหม่มากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ และต้องการแมกนีเซียมมากในระยะใบอายุ 10 เดือนหลังผลิใบใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตปุ๋ย

มนันยา วงษ์อุทอง (2551) ศึกษาการจัดการธุรกิจผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดจากก้อนเชื้อเห็ดของวิสาหกิจชุมชน บ้านหัวฝาย กิ่งอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เริ่มดำเนินการโดยมีสมาชิกจำนวน 72 คน มีเงินทุนดำเนินการจำนวน 100,000 บาท มีกำลังการผลิตประมาณ 25-30 กระสอบต่อวัน ต้นทุนการผลิตต่อกระสอบ 140 บาท จำหน่ายให้กับสมาชิกในราคากระสอบละ 200 บาท จำหน่ายให้บุคคลทั่วไปกระสอบละ 230 บาท ในปี 2550 มีกำลังการผลิต 4,920 กระสอบ มีกำไรทั้งสิ้น 311,904 บาท ต้นทุนการผลิตประกอบด้วยต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด 56,104 บาท ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด 307,200 บาท และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดจำนวน

1,985 บาท ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาด คือ การขาดทักษะและความรู้ทางด้าน การตลาด ขาดการวางแผนการผลิต ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องการ ประชาสัมพันธ์ ขาดมาตรฐานการจัดทำระบบฐานข้อมูล และขาดแรงจูงใจในการซื้อหุ้นเพิ่มเนื่องจาก ได้รับจำนวนเงินปันผลเท่ากัน

รัชนิพร อินทรพานิชย์ (2552) ศึกษาการจัดการการธุรกิจของกลุ่มปุ๋ยชีวภาพบ้านค้อเขียว ตำบลค้อเขียว อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร พบว่ากลุ่มเริ่มก่อตั้งโดยสมาชิกกลุ่ม 31 คนที่ได้เข้า รับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมการเพิ่มผลผลิตการพัฒนาภูมิปัญญาด้านปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ให้กับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลค้อเขียว โดยเริ่มทำการผลิตจากวัตถุดิบที่หาได้ง่ายที่ ตนเองมีอยู่แล้วแบ่งปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตได้ไปใช้ มีการรับสมาชิกเพิ่มขึ้น เริ่มจำหน่ายและปันผลคืนให้ สมาชิกในปี 2549 มีการประชุมและคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ใน การจัดการผลิต กลุ่มมีการวางแผนการผลิตโดยกำหนดปริมาณการผลิตไม่ต่ำกว่า 50 ตันต่อปี การ วางแผนการจัดซื้อวัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นการประกาศรับซื้อหรือตกลงซื้อโดยให้เจ้าของวัตถุดิบนำมา จำหน่ายให้ ณ บริเวณที่ทำการผลิต การผลิตมีการจ้างแรงงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มมาทำการผลิต และ ทำการบรรจุถุงเพื่อรอจำหน่าย ต้นทุนทั้งหมดในการผลิตปุ๋ยชีวภาพในปี 2551 เท่ากับ 196,975.71 บาท ในปี 2551 กลุ่มสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพได้ 52.23 ตัน มีต้นทุนเฉลี่ยตันละ 3,771.31 บาท มี รายได้สุทธิต่อปีจากการจำหน่ายปุ๋ยชีวภาพ 46,764.29 บาท คิดเป็นรายได้สุทธิต่อตัน 895.35 บาท และมีจุดคุ้มทุนการผลิตที่ 138.75 ตัน การจัดการด้านการตลาด พบว่า สมาชิกกลุ่มยังไม่มี การพัฒนา ด้านการจัดการการตลาดมากนัก คือแค่ผลิตและรอจำหน่ายให้กับลูกค้าที่มาซื้อ การจัดการด้าน การเงิน พบว่า กลุ่มไม่มีหนี้สินแต่ได้รับจัดสรรเงินทุนช่วยเหลือจากทางราชการ และเงินจากการระดม ทุนของสมาชิก มีการบันทึกการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ความต้องการใช้ปุ๋ยของ เกษตรกร พืชที่มีความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุดคือ กล้วยอาหารสัตว์ และยางพารา รูปแบบ ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ที่เกษตรกรเลือกใช้มากที่สุดคือ ปุ๋ยชีวภาพแบบแห้ง รองลงมา คือ ปุ๋ยชีวภาพ ผสมเคมีอัดเม็ด และปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด เหตุผลที่เลือกใช้รูปแบบผลิตปุ๋ยมากที่สุด คือ ให้ผลผลิตพืชดี อย่างคงที่ และหาซื้อสะดวก และราคาถูก ปัจจัยที่สนับสนุนให้ซื้อ คือ เห็นผลจากการทดลองใช้เอง และปริมาณเหมาะสมกับราคา

ณรงค์พล อินทรชัยศรี (2552) ศึกษาการจัดการธุรกิจปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดของกลุ่มเกษตรกร บ้านขาดในตำบลขามป้อม อำเภอยะนิง จังหวัดขอนแก่น พบว่าต้นทุนการผลิตต่อกระสอบ (บรรจุ 40 กิโลกรัม) เป็นเงิน 3.71 บาทต่อกิโลกรัม จำหน่ายในราคากระสอบละ 250 บาท จำนวนปุ๋ยที่ผลิต ในปี 2550 มีจำนวน 60 กระสอบ มีกำไรในการจำหน่ายปุ๋ยอัดเม็ด 6,104 บาท เงินทุนดำเนินการ 287,850 บาท ต้นทุนการผลิตประกอบด้วยต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 60,031.20 บาท ต้นทุนที่เป็นเงิน สด 8,780 บาท ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเป็นการสนับสนุนจากทางหน่วยงานภาครัฐบาลซึ่งไม่ต้องใช้คืน

จึงไม่นำมาคิดเป็นทุน การจัดจำหน่ายนั้นจัดจำหน่ายภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง แต่ยังไม่สามารถจำหน่ายได้อย่างเป็นทางการเนื่องจากยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์จากกรมส่งเสริมการเกษตร ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ การไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกรมส่งเสริมการเกษตร ขาดทักษะและความรู้ด้านการตลาด ขาดการวางแผนการผลิต ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องการประชาสัมพันธ์ และขาดมาตรฐานการจัดทำระบบฐานข้อมูล

ผ่อง เทพษร (2554) ศึกษาการจัดการธุรกิจยางพาราของเกษตรกร ในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านตลาด ด้านการเงิน และด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยพบว่าด้านการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย การคัดเลือกพันธุ์ยางพาราและแหล่งจำหน่ายพันธุ์ยางพารา ด้านการตลาด พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีการศึกษาตลาดในการรับซื้อยางพารา และมีการรับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับยางพาราสม่ำเสมอ ด้านการเงิน พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีการคาดประมาณการรายได้ได้อย่างถูกต้อง และมีการจัดสรรรายได้ไว้เป็นทุนสำรอง และมีการคำนวณต้นทุนได้อย่างถูกต้อง ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดเก็บรักษาวัสดุและอุปกรณ์ให้จ่ายต่อการนำไปใช้งาน มีการตรวจสอบคุณภาพวัสดุและอุปกรณ์ทุกชิ้นสม่ำเสมอ

ธนากร พิกุลทอง (2554) ศึกษาการจัดการธุรกิจปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองแวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้ได้เริ่มดำเนินการโดยมีสมาชิกในกลุ่มจำนวน 142 ครัวเรือน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์และสำนักงานเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 100,000 บาท มีกำลังการผลิตประมาณ 15-20 กระสอบต่อวัน ต้นทุนการผลิตต่อกระสอบ 230 บาท จำหน่ายสำหรับสมาชิก กระสอบละ 300 บาท จำหน่ายให้บุคคลทั่วไปกระสอบละ 330 บาท กำลังการผลิตในปี 2552 จำนวน 21,000 กิโลกรัม (420 กระสอบ) มีกำไรจากการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพทั้งสิ้น 51,720 บาท ต้นทุนการผลิตประกอบด้วยต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดจำนวน 19,930.44 บาท และมีต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดจำนวน 79,950 บาท การจัดจำหน่ายนั้นจำหน่ายภายในตำบลหนองแวงและหมู่บ้านใกล้เคียง นอกจากนี้หากมีการสั่งซื้อเกินกว่า 50 กระสอบจะดำเนินการจัดส่งให้ฟรีเฉพาะในเขตพื้นที่ใกล้เคียงรัศมีไม่เกิน 30 กิโลเมตร ภายในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

มลธวรรณ ศรีสุข (2555) ศึกษาการจัดการธุรกิจปุ๋ยอินทรีย์เคมีของกลุ่มเกษตรกรบ้านโคกตาอิม ตำบลถนนหัก อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระบบการเกษตร กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีที่ทำการศึกษาร่วมกัน เริ่มทำการผลิตตั้งแต่ปี 2552 โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนเริ่มแรกจากโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) และระดมทุนจากการขายหุ้นแก่สมาชิก ในปี 2552 ทำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีจำหน่าย 16,300 กิโลกรัม และเพิ่มเป็น 58,050 กิโลกรัม หรือ 1,161 กระสอบซึ่งเป็นปริมาณการผลิตที่มีอัตราเพิ่มกว่าร้อยละ 55.31 ต่อปี การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีของกลุ่มใช้ปุ๋ยคอกเป็นวัตถุดิบหลัก ร้อยละ 76 ร่วมกับปุ๋ยเคมีในปริมาณร้อยละ 8.8 กลุ่มเกษตรกรผลิตเฉพาะช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน โดยใช้กำลังการผลิตประมาณร้อยละ 70 สำหรับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เคมี พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากถึง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์เคมี ด้านผลิตภัณฑ์ทั้งขนาดและลักษณะของบรรจุภัณฑ์ และด้านการจัดจำหน่ายและการบริการ โดยยินดีที่จะซื้อปุ๋ยอินทรีย์เคมีในราคาสูงถึง 427.67 บาทต่อกระสอบ อย่างไรก็ตามหากขยายกำลังการผลิตอาจเกิดปัญหาขาดแคลนปุ๋ยคอกซึ่งเป็นวัตถุดิบหลัก รวมทั้งต้องการเงินทุนเพื่อจัดหาเครื่องมือเพิ่มเติมซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น

มารีนา มาหมื่น (2555) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของชาวสวนยางพาราในจังหวัดชุมพร พบว่าชาวสวนยางพารามีพฤติกรรมการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจากร้านขายปุ๋ย/ตัวแทนจำหน่ายปุ๋ยที่อยู่ใกล้สวนยางพาราของตน โดยซื้อปุ๋ยอินทรีย์ปีละ 2 ครั้ง ประมาณ 1-2 ตันต่อครั้ง ๆ ละ ประมาณ 10,001-20,000 บาท โดยช่วงเวลาที่ซื้อปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุด คือช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม สาเหตุที่ซื้อปุ๋ยอินทรีย์ คือ ปรับปรุงโครงสร้างดิน ช่วยไม่ให้ดินเสีย และช่วยเพิ่มผลผลิตได้ดี สำหรับส่วนประสมการตลาดของปุ๋ยอินทรีย์นั้นชาวสวนยางพาราให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ

ปัทมา สุวรรณจรรย์ (2556) ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยเคมีในระดับภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านราคา ด้านการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาและด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับดี แต่ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง

กิตติยา โปธิบาย (2557) ศึกษาผลกระทบขององค์ประกอบเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีต่อต้นทุนรวมของเกษตรกรจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร

ต้นทุนรวมและรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่เป็นสมาชิกเครือข่ายยางพารากับที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่ายยางพาราแตกต่างกัน

วรรณลักษณ์ ภักดิ์ใจดี (2560) กล่าวถึง การจัดองค์การการผลิต ว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี และด้านทรัพยากรบุคคล โดยในกิจการใด ๆ ก็ตามจะมีการบริหารจัดการประกอบด้วยองค์ประกอบข้างต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยในด้านการผลิตปุ๋ยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยด้านการผลิตปุ๋ยชีวภาพ โดยพื้นที่ในการวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย งานวิจัยนี้จึงศึกษาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมบ้านบางคราม ซึ่งเป็นลักษณะปุ๋ยเชิงผสมหรือปุ๋ยเชิงประกอบ และสถานที่ทำการของกลุ่มอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของไทย อันน่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากงานวิจัยที่เคยศึกษามาก่อน จากการทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยในต่างประเทศผู้วิจัยไม่พบบางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตปุ๋ย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงไม่ได้กล่าวถึงงานวิจัยในต่างประเทศ งานวิจัยนี้ใช้กรณีศึกษาของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม โดยศึกษาการจัดการองค์การการผลิตตามแนวของวรรณลักษณ์ ภักดิ์ใจดี (2560) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี แต่สำหรับด้านทรัพยากรบุคคลนั้น งานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาครอบคลุมไว้เนื่องจากซึ่งบุคลากรที่เป็นแรงงานของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามนี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานชาวพม่า และมีการจ้างงานเป็นการรายครั้งหรือรายวัน ซึ่งผู้สนใจควรจะศึกษาแยกต่างหาก จึงไม่นำองค์ประกอบด้านทรัพยากรบุคคลเข้ามาในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และระยะเวลาทำการวิจัยแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.1.1 ศึกษาข้อมูลที่เป็นเอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชน
- 1.1.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยและเครื่องมือการวิจัย
- 1.1.3 ติดต่อนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม
- 1.1.4 ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม
- 1.1.5 จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย
- 1.1.6 ถอดบทเรียน สรุปผลการวิจัย
- 1.1.7 จัดทำรายงานการวิจัย
- 1.1.8 นำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณชน

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์เกษตรกรที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 แบบสำรวจการจัดองค์การของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ประกอบด้วย ด้านการตลาด การผลิต และด้านการเงินและการบัญชี

1.2.2 แบบสอบถามชุมชน สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ แบบสอบถาม ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการองค์การ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมีตัวเลือกให้เลือก มีช่องว่างให้เติม และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

1.2.3 ประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus groups Discussion) ที่ใช้ในการจัดประชุมสัมมนา ณ ตำบลปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

- 1) สถานะของการจัดองค์การของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม
- 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการตลาด การผลิตและการเงินและการบัญชี และแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านในระยะสั้นและระยะยาว

ภาพที่ 4 สนทนากลุ่มกับคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

1.3 วิธีวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

- 1.3.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร นำมาวิเคราะห์ จัดเป็นหมวดหมู่
- 1.3.2 ข้อมูลที่เป็นรูปภาพ แยกออกแต่ละกิจกรรม และจัดลำดับ เขียนคำอธิบายภาพ เพื่อจัดเรียงลำดับกิจกรรม
- 1.3.3 ข้อมูลส่วนที่เป็นการสัมภาษณ์ การเติมคำหรือข้อความ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดเป็นหมวดหมู่
- 1.3.4 แบบสอบถามที่เป็นแบบมีตัวเลือกให้เลือก วิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ
- 1.3.5 แบบสอบถามส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 1.3.6 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูลระหว่างข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต แบบสอบถาม เอกสารรายงานต่าง ๆ ของศูนย์ฯ และการสำรวจ
- 1.3.7 ปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องตามความเป็นจริง
- 1.3.8 เขียนรายงานการวิจัย
- 1.3.9 นำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณชน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

สำหรับบทนี้เป็นการรายงานถึงผลการวิจัยซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปการจัดการการผลิต และแนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ดังนี้

1. บริบทของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ต.ปากฉลุย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนั้นจะได้กล่าวถึงบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุยเสียก่อน แล้วจึงจะได้กล่าวถึงความเป็นมาของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ในลำดับต่อไป

1.1 บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

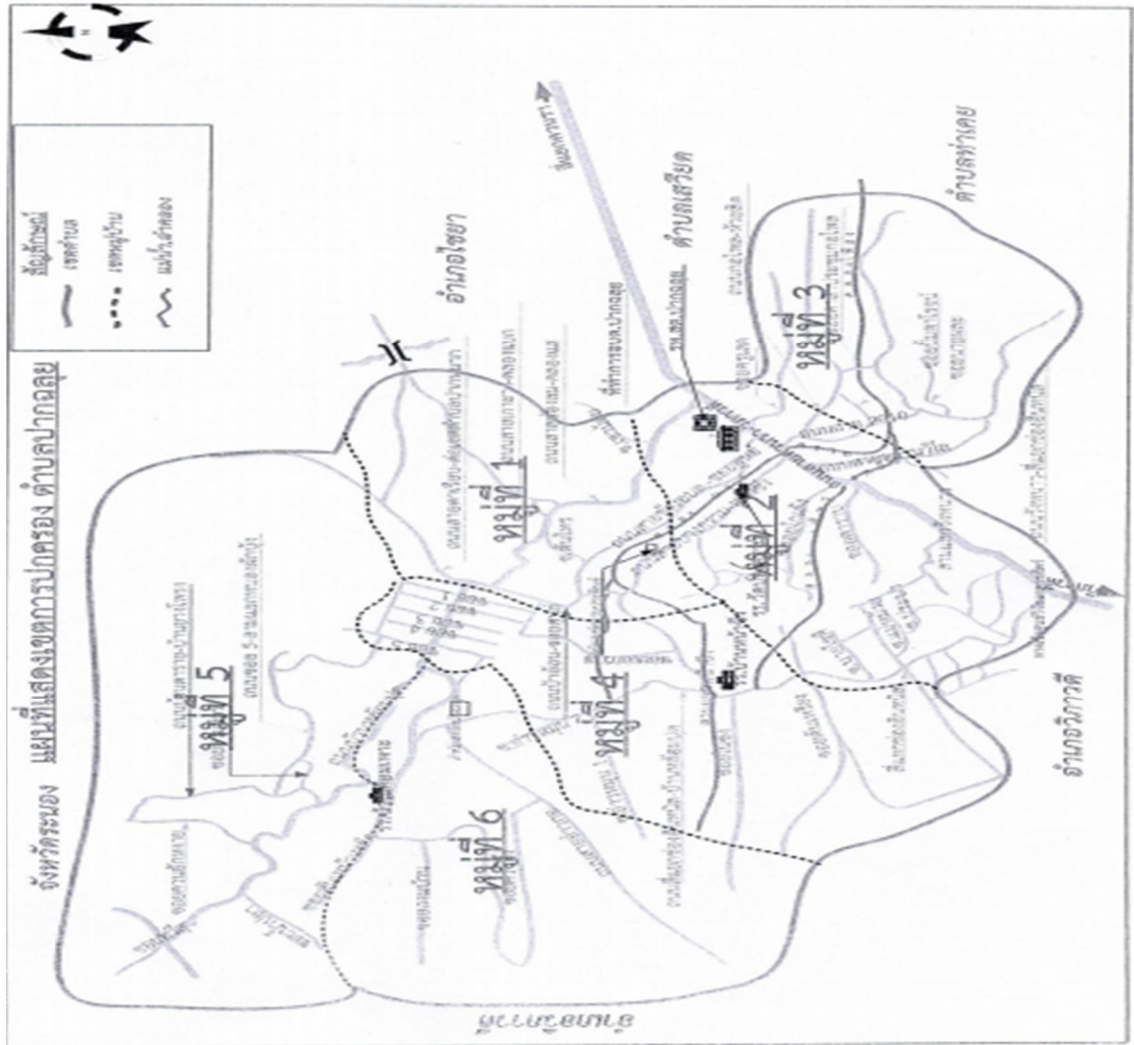
ผลการศึกษาบริบทบางส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีจากเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย กล่าวไว้ว่าจากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่า บริเวณปากคลองฉลุย ได้มีราษฎรกลุ่มหนึ่งนำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกันเป็นจำนวนมาก ทำให้บริเวณนี้มีราษฎรอาศัยอยู่มาก จึงเรียกกันว่า "ปากคลองฉลุย" หรือ "กะลุย" และราษฎรทั่วไปจะเรียกกันติดปากว่า "ปากฉลุย" ในปี 2431 ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นตำบล และใช้ชื่อว่าตำบลปากฉลุยตั้งแต่บัดนั้นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2539 ลำดับที่ 3017 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 113 ตอนพิเศษ 52 ง ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2539 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นต้นไป ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมัน เลี้ยงสัตว์ และประกอบอาชีพอื่นๆ

นอกจากนี้ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ได้กล่าวถึงสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานดังต่อไปนี้

ตำบลปากฉลุย ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 6 หมู่บ้านด้วยกันคือ หมู่ที่ 1 บ้านเหนือ หมู่ที่ 2 บ้านบางคราม หมู่ที่ 3 บ้านกอไพล หมู่ที่ 4 บ้านหน้าชิง หมู่ที่ 5 บ้านเคี่ยมพะาะ และหมู่ที่ 6 บ้านล้อมпут โดยอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตำบลปากฉลุยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอท่าฉาง ประมาณ 25 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมประมาณ 803 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 501,875 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียงคือ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลโมถ่าย อำเภอไชยา ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเสวียด และตำบลคลองไทร ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบ้านนา อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

ภาพที่ 5 แผนที่เขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภothabang จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภothabang จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560ก, หน้า 2

ตำบลปากฉลุยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา มีที่ราบเป็นบางส่วน สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำสวนทุกประเภท ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ ในตำบลปากฉลุย มีพื้นที่ป่าค่อนข้างสมบูรณ์ มีลำคลองที่มีน้ำไหลผ่านเกือบตลอดทั้งปี คือ คลองเหียง ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึง พฤษภาคม ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ลักษณะดินของตำบลปากฉลุยมีลักษณะสภาพดินมีความแตกต่างหลายลักษณะในพื้นที่ ในบริเวณที่ราบต่ำเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนที่ราบสูงเป็นหินลูกรัง หรือดินเหนียวปนทราย มีลักษณะ

สีน้าตาล ที่ราบต่ำเหมาะกับการปลูกพืชทุกชนิด พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดประมาณ 184,872 ไร่ ประชาชนส่วนใหญ่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน ผัก ผลไม้ และพืชไร่เป็นอาชีพหลัก มีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ มีการเลี้ยงทั่วไปในตำบลโดยเลี้ยงแบบปล่อยเพื่อไว้ใช้บริโภคและใช้งานในครัวเรือน มีกลุ่มอาชีพเลี้ยงโคอยู่ในหมู่ที่ 2, 3, 6 ไม่มีการประมง ไม่มีการท่องเที่ยว ไม่มีอุตสาหกรรม

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย มีจำนวนทั้งสิ้น 6,405 คน แยกได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย ณ เดือนกันยายน 2559

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ครัวเรือน (หลัง)
1	บ้านเหนือ	400	414	814	339
2	บ้านบางคราม	1,000	988	1,988	933
3	บ้านกอไพล	213	189	402	167
4	บ้านหน้าซึง	544	493	1,037	566
5	บ้านเคี่ยมพะาะ	580	530	1,110	505
6	บ้านล้อมปุด	546	508	1,054	493
รวมทั้งสิ้น		3,283	3,122	6,405	3,003

ที่มา: แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) องค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี, หน้า 4

หน่วยธุรกิจในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้

- ปิมน้ำมันและก๊าซ จำนวน 6 แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 1 แห่ง
- บริษัท/ห้างร้าน จำนวน 1 แห่ง
- โรงสี (ขนาดเล็ก) จำนวน 3 แห่ง

ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย ประมาณร้อยละ 99 นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 1 นับถือศาสนาอื่น ๆ ประเพณีสำคัญ ประกอบด้วยแห่รถพนมพระ ตำบลปากฉลุย งานประเพณีชักพระประจำปี และการจัดงานประเพณีในวันสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ นายนิพนธ์ พุฒชนะ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านกอไพล เป็นบุคคลต้นแบบบ้านเศรษฐกิจพอเพียง และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายเกลื่อน แก้วศรีจันทร์ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านเหนือ หรือชาวบ้านเรียกว่า “หมอหืด” ปรากฏชาวบ้านสำหรับการทำพิธีต่าง ๆ รวมทั้งการรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เช่น ตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ พิธีกรพระ แก้โรคซางในเด็ก แก้โรคผี นวดเส้นเพื่อแก้เคล็ดขจัดขอยอกตามร่างกาย แก้ก้างปลาติดคอ ลักษณะป่าไม้ในเขตพื้นที่ตำบลปากฉลุย เป็นป่าที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 32,000 ไร่ คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ทั้ง ดิน น้ำ อากาศ

สำหรับข้อมูลของหมู่ที่ 2 บ้านบางคราม อันเป็นที่ตั้งของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม นั้น มีดังนี้ หมู่ที่ 2 บ้านบางครามมีพื้นที่ทั้งหมด 52,537 ไร่ โดยแบ่งตามประเภทของการทำ การเกษตร ประกอบด้วย ทำสวนยางพารา 852 ครัวเรือน จำนวน 20,864 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 480 กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 24,000 บาท/ไร่ ราคาขายโดยเฉลี่ย 16,800 บาท/ไร่ ปริมาณน้ำฝนที่ใช้ในการทำเกษตรไม่เพียงพอในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม การเข้าถึงแหล่งน้ำ การเกษตรไม่ทั่วถึง แม้จะมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นทั้งฝายและสระแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ

1.2 ความเป็นมาของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามหรือ “กลุ่มพัฒนาสวนสงเคราะห์บ้านบางคราม” เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมาเป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้จะใช้ชื่อว่า “กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม” ตามชื่อเรียกที่คณะกรรมการในการ ดำเนินงานของกลุ่มและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียนิยมเรียกซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ กลุ่มผสมปุ๋ยบ้าน บางครามเริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2546 โดยที่ขณะนั้นกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีนโยบายให้ เจ้าของสวนยางพาราทั้งหลายผสมปุ๋ยสำเร็จรูปขึ้นมาใช้เอง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่อง ปุ๋ยมีราคาแพง และ ปุ๋ยปลอม รวมทั้งการใช้ชนิดของปุ๋ยให้ถูกต้องตามฤดูกาลอันจะทำให้เป็นการเพิ่มผลผลิตของ ยางพารา ทั้งนี้การใส่ปุ๋ยจะมีอยู่ 2 ฤดูกาล โดยสูตรแต่ละฤดูกาลไม่เหมือนกัน อันเป็นที่มาของการ รวมกลุ่มของเกษตรกรขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 เปลี่ยนชื่อมาเป็นกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม มี จำนวนสมาชิกในปัจจุบันจำนวน 69 คน

ปัญหาหลักของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมี 3 ประการ คือ 1) การ ประสานงานของเกษตรกรแต่ละกลุ่มไม่ทั่วถึง ส่งผลให้เกษตรกรไม่มารับปุ๋ยที่กลุ่มทำการผสมไว้ อัน เป็นสาเหตุทำให้ปุ๋ยเหลือค้างอยู่ในที่ทำการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม เมื่อปุ๋ยค้างสต็อกนาน ๆ ก็ จะเสื่อมคุณภาพ เพราะปุ๋ยที่ผสมแล้วก็มีอายุของการทำงาน 2) ปัญหาด้านปุ๋ย กล่าวคือปุ๋ยมีราคา แพง ปุ๋ยปลอม ปุ๋ยไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังมีอยู่แม้ว่ามีการรวมกลุ่มของเกษตรกรแล้วก็ตาม และ 3) ปัญหาการเบิกจ่ายเงินล่าช้า ทำให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามขาดเงินทุนหมุนเวียน แม้ว่ากลุ่ม ผสมปุ๋ยบ้านบางครามได้รับเงินทุนสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง แต่ลักษณะการเบิก จ่ายเงินต้องเบิกจากเกษตรกรที่มารับปุ๋ย กล่าวคือกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะสามารถเบิกเงินจาก กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้ก็ต่อเมื่อเกษตรกรมารับปุ๋ยที่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามผลิตไว้แล้ว ไปใช้ แล้วเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเกษตรกรไม่มารับปุ๋ยที่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามผลิตไว้แล้ว กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามก็ไม่สามารถเบิกเงินจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้

แม้จะมีปัญหาดังกล่าวข้างต้นอัตราผลตอบแทนที่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม จ่ายคืนให้กับสมาชิกนั้นมีผลตอบแทนที่สูง กล่าวคือ สมาชิกที่มีหุ้น 100 บาทจะได้รับผลตอบแทนคืน

50 บาท จึงถือว่าเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ แม้ยังมีประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วก็ตาม

ภาพที่ 6 ป้ายที่ทำการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม อำเภอท่าหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเกิดจากความคิดริเริ่มของหัวหน้ากลุ่มซึ่งเดิมตั้งใจว่าจะทำเป็นธุรกิจส่วนตัว แต่ประจวบเหมาะก็กับบุคลากรของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางขาดแคลนทางกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจึงให้โอกาสในการสนับสนุนกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามในการผลิตปุ๋ยเพื่อตอบสนองการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเริ่มดำเนินการขึ้นในปี พ.ศ. 2546 ทุนเริ่มแรกประกอบด้วยจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 56 คน มีจำนวนหุ้น 2,100 หุ้น สมาชิกสามารถซื้อหุ้นตั้งแต่ 1 หุ้นขึ้นไป การสมัครสมาชิกประกอบด้วยค่าสมัครสมาชิกแรกเข้ารายละ 30 บาท ค่าหุ้น ๆ ละ 100 บาท ความพร้อมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามในขณะนั้นคือมีโครงการที่จะทำเรื่องนี้อยู่แล้ว มีการสั่งซื้ออุปกรณ์ไว้แล้วส่วนหนึ่ง ในระยะเริ่มต้นเป็นการดำเนินการเฉพาะที่ตำบลปากฉลุย โดยมีรายได้จากการขายปุ๋ยให้กับกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางและเกษตรกรทั่วไป ต่อมาขยายพื้นที่ดำเนินการต่อที่ตำบลเสวีียด จากนั้นหลังจากดำเนินการที่ตำบลเสวีียดประมาณ 2 ปี ปรากฏว่าตำบลโมถ่ายนั้นก็ขาดแคลนผู้รับผิดชอบดำเนินการเรื่องปุ๋ยผสมนี้ กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจึงทาบทามให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามรับผิดชอบการทำปุ๋ยผสมของตำบลโมถ่ายด้วย ทั้งนี้เดิมตำบลโมถ่ายต้องมารับปุ๋ยผสมจากบ้านบางคราม ต่อมาตำบลป่าหมากก็ขาดบุคลากรในการทำปุ๋ยผสมเช่นกัน กลุ่มปุ๋ยผสมบ้านบางครามจึงได้รับการติดต่อจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางให้ดูแลการทำปุ๋ยผสมให้กับตำบลป่าหมากด้วย ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ปี 2550 หลัง

มานั้นอีก 2 ปี เกษตรกรในตำบลป่าหมากก็ยังคงมาเอาปุ๋ยที่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม แต่เกษตรกรที่อยู่ตำบลโมถ่ายกลับไม่มารับปุ๋ยที่บ้านบางครามเนื่องจากปัญหาของระยะทางไกล กลุ่มเกษตรกรบ้านบางครามจึงขยายสาขาโดยซื้อที่ดินที่ตำบลโมถ่ายแล้วสร้างโรงเรือน เป็นการลงทุนเองของกลุ่ม เมื่อสร้างโรงเรือนเสร็จแล้วก็หลังจากนั้นก็ขยายการผลิตไปผลิตที่ตำบลโมถ่ายด้วย โดยมีเครื่องผสมปุ๋ยสองเครื่อง ไว้ที่บ้านบางครามหนึ่งเครื่อง ไว้ที่ตำบลโมถ่ายหนึ่งเครื่อง

ภาพที่ 7 บรรจุภัณฑ์ของปุ๋ยผสมบ้านบางคราม และสภาพคลังสินค้าของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม สมาชิกในกลุ่มประกอบด้วย เกษตรกรสวนยางพาราใน 4 ตำบล ที่เข้าร่วมในสมาชิกปุ๋ย ได้แก่ ตำบลปากฉลุย ตำบลเสวียด ตำบลโมถ่าย ตำบลป่าหมาก ชาวสวนในแต่ละแห่งที่มาปุ๋ยประมาณ 400 กว่าราย แห่งละประมาณ 100 ราย วัตถุประสงค์ที่ตั้งกลุ่ม มี 2 ประการ คือ ประการที่ 1 คือการได้ให้ชาวบ้านใช้ปุ๋ยที่แท้จริง และประการที่ 2 คืออยากให้ชาวบ้านได้ใส่ปุ๋ยถูกต้องตามฤดูกาล

2. การจัดการการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ผลการศึกษาการจัดการการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษา 3 ด้านคือด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินและบัญชี ซึ่งกล่าวตามลำดับ ดังนี้

2.1 ด้านการผลิต

ในการผลิตปุ๋ย ในหนึ่งปีทำการผลิตสองรอบ คือต้นฤดูฝนกับพฤษภาคมและมิถุนายน แต่บางปีอาจจะล่าช้าไปนิด ใส่ปุ๋ยก็เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ต้นฤดูฝนหนึ่งครั้ง

และปลายฤดูฝนอีกครั้งหนึ่ง ทำมาประมาณ 14-15 ปีไม่มีอุปสรรคอะไร เพราะปุ๋ยสมัยก่อนกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเป็นผู้ลงทุนเอง แต่ว่าทางเจ้าหน้าที่กองทุน ฯ เป็นพี่เลี้ยงให้ เป็นคนประกันการซื้อวัตถุดิบให้ เพราะกลุ่มผสมปุ๋ยเมื่อเริ่มทำธุรกิจนั้น พ่อค้าอาจจะยังไม่เชื่อถือ ดังนั้นเมื่อเขาไม่เชื่อถือในปีแรกก็มีเครดิตเทอมได้เพียง 15 วัน ต่อมาก็ขยายเครดิตเทอมเป็นหนึ่งเดือน และ 45 วัน ปัจจุบันนี้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมีเครดิตเทอมในการไปเอาวัตถุดิบจากร้านค้าประมาณ 2 เดือน ซึ่งการจ่ายเงินทางกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามก็จ่ายตรงตามเวลาตลอด จนตอนนี้ร้านค้าที่ขายวัตถุดิบให้ก็ไว้วางใจทางกลุ่มพอสมควร

ภาพที่ 8 เครื่องผสมปุ๋ยของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ณ ที่ทำการบ้านบางคราม

ภาพที่ 9 คลังสินค้าปุ๋ยผสมบ้านบางคราม ณ ที่ทำการบ้านบางคราม

กลุ่มๆ จะไปเข้าประชุมกับกองทุนฯ เฉพาะวันที่ได้รับเชิญไปประชุม บางครั้งหากมีการประชุมสัมมนาที่ไหนหากประธานกลุ่มฯ ไม่สะดวกเดินทางก็จะมอบให้กรรมการคนอื่น ๆ ไปแทน โดยทางกลุ่มออกค่าใช้จ่ายให้ หน้าที่ของกรรมการ คือการประชุมร่วมกับการขาย เวลาเข้าประชุม กรรมการจะเข้าประชุมประมาณ 2-3 คน แต่ที่อยู่ประจำคือคนที่จ่ายปุ๋ย โดยการประชุมจะจัดประชุมปีละประมาณ 4-5 ครั้ง ส่วนการขายแห่งประเทศไทยประชุมปีละครั้ง ไม่เกิน 2 ครั้ง ประเด็นที่จะนำเข้าไปประชุม ส่วนมากก็จะเป็นเรื่องปุ๋ย ในเรื่องของกรนัตวันจ่ายปุ๋ย แต่ถ้าหากไม่มีเรื่องอะไรที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจาะจงก็จะไปประชุมที่วัดหรือที่ศาลาหมู่บ้าน โดยการขายแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะเรียกนัดประชุมเอง

ภาพที่ 10 ประธานกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามอธิบายกระบวนการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่ม ณ ที่ทำการในตำบลโมถ่าย

ภาพที่ 11 กระบวนการผลิตปุ๋ยผสมบ้านบางคราม ณ ที่ทำการในตำบลโมถ่าย

ปุ๋ยที่ทำมีสูตรเดียวคือ สูตร 20-8-20 ใช้สูตรเดียวตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งถึงช่วงที่กรีดยาง กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามนี้ไม่ได้ทำปุ๋ยปาล์ม แต่ถ้าได้มีโอกาสผสมปุ๋ยปาล์มด้วยก็จะดีมาก จะทำให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น “บริษัทที่กลุ่มฯ ซื้อปุ๋ยนั้นได้มาจากการประมูล ในการประมูลกองทุนฯ จะแจ้งไปทางทุกบริษัท ว่าวันนั้นมีการประมูลปุ๋ย ประมูลที่กองทุนจังหวัด ทางบริษัทก็จะเอาแม่ปุ๋ยไปอย่างละถุง ไปถึงเปิดฝาท้ายรถ แล้วพวกทำการกรรรมของทุกกรรมร่วมด้วยเจ้าหน้าที่ลงไปดูว่าของใครเม็ดสวยน่าเชื่อถือ แล้วก็เข้าประมูล แล้วทางกรรมประมูลเขาจะเอาที่เลือกแล้ว แล้วทางกองทุนจะดูที่ทางกรรมเลือกไว้แล้วมาดูว่าของใครรวมแล้วถูกที่สุด ก็เอาของคนนั้น แล้วนำไปวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่งว่าจะผ่านไหม”

ในส่วนของแม่ปุ๋ยจะมีอีกอย่างหนึ่งก็คือตัวเติม แต่เมื่อก่อนใช้ แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ให้ใช้ เพราะถ้าใช้ตัวเติม กลัวว่า ถ้าใส่ตัวเติมมากคุณภาพของปุ๋ยก็จะไม่เต็ม ซึ่งตัวเติมก็จะประกอบด้วย ปุ๋ยชีวภาพ โดโลไมต์ ปุ๋ยอินทรีย์ อีฐหินดินทรายที่ร่อนแล้ว แม่ปุ๋ยที่ผสมนั้นการยางแห่งประเทศไทย อำเภอยะยา จะนำตัวอย่างไปทดสอบคุณภาพจากฝ่ายบริการการใช้ประโยชน์เครื่องมือ ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

“เวลาเราผสมปุ๋ยเสร็จแล้ว เขาก็จะเข้ามาสู่มดดู จะไปดูที่สวน แต่ที่ผ่านๆมาทางเราก็ไม่เคยมีปัญหาอะไร เจ้าของสวนก็สามารถเข้ามาตรวจดูได้ ในปีหนึ่งจะมีการจ่ายปุ๋ยสองรอบ และก็จะมีการทำงานหรือการผสมปุ๋ยประมาณสองเดือน รอบปีหนึ่งประมาณสี่เดือน ในการบรรจุปุ๋ยลงกระสอบ นำปุ๋ยเข้าเครื่องประมาณ 500 กิโล แล้วให้เครื่องไม่ทำงาน คนประมาณ 5 นาที ก็เทใส่กระสอบ พอบรรจุกระสอบเสร็จก็ปิดปากถุงหลังจากนั้นก็ขนไปเก็บที่ครบชั้นตอน ได้วันหนึ่งประมาณ 500 กระสอบต่อไปจะถึงขั้นตอนการจ่ายปุ๋ย ก็เหมือนที่พูดไปแล้วข้างต้น คือจะประกาศด้วยป้ายไว้นิล หรือว่าทางการจะเข้ามาช่วยบ้าง กรรมการก็เป็นสื่อกลางในการช่วยบ้าง แต่เดี๋ยวนี้คืออย่างหนึ่งคือ มีการสื่อสารที่เป็นเทคโนโลยีมากขึ้น คือ ไลน์ ก็จะสามารถประกาศทางไลน์ได้ ก็จะประกาศเป็นวันๆไปถ้าพ้นจากวันนั้นแล้วก็จะไปเก็บตกอีกครั้ง หนึ่งวันต่อหนึ่งตำบล ในสวนหนึ่งจะซื้อประมาณเท่าไรก็ได้แล้วแต่พื้นที่ อายุของยาง โดยเฉลี่ยแล้วประมาณคนละ 11-12 กระสอบ ในส่วนของปัญหาก็มีเหมือนกันก็คือปัญหาของการยาง ที่ไม่สามารถจ่ายปุ๋ยได้ตามฤดูกาล สมมติว่ารอบนี้ต้องจ่ายปุ๋ยในเดือนพฤษภาคมกับเดือนมิถุนายน แต่กลับมาจ่ายในเดือนกรกฎาคม”

ภาพที่ 12 สัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ภาพที่ 13 สัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ภาพที่ 14 สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยสาขาสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 15 สัมภาษณ์เชิงลึก “ครูยาง” ของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

2.2 ด้านการตลาด

“ในวันจ่ายปุ๋ย จะจ่ายเป็นรอบๆ สมมติว่ารอบนี้ จ่ายที่ป่าฉลุย จะมีกรรมการ 9 คน เสร็จแล้วก็นัดทำผล ในวันจ่ายก็จะมีคนมาช่วยกันจำนวนมากช่วยกันนับแล้วยกขึ้นรถ ต้องมีอย่างน้อย 2 คนที่อยู่ข้างรถ ถ้าไม่อย่างนั้นอาจจะนับพลาดได้ หากนับพลาดอาจจะเสียเงินในส่วนนั้นไป รถที่เข้ามาซื้อปุ๋ยคือรถของเจ้าของสวนยางพารา แต่ค่าขึ้นปุ๋ยก็ต้องจ้างกระสอบละ 3 บาท บางครั้งเจ้าของสวนอาจจะพาคนมาเอง การจ่ายปุ๋ยก็จะจ่ายเป็นรอบ รอบละ 4 วัน โดยแบ่งไปตำบลละวัน ถ้าวรอบแรกไม่หมดก็จะต้องเก็บตกให้อีกหนึ่งรอบ หากจะมีการจ่ายปุ๋ยในแต่ละครั้งจะมีการติดประกาศด้วยป้ายไว้นิล ส่วนทางการยางเขาก็จะมาช่วยบ้างเพราะจากเอกสารเขาก็จะมีชื่อ มีเบอร์โทร เขาก็จะประสานให้ หรืออีกอย่างหนึ่งเขาก็จะประสานเก็บผู้ตรวจสอบสวนยางในตำบล ซึ่งผู้ตรวจสอบสวนยางเรียกว่า “ครูยาง” ครูยางก็คือคนที่มาตรวจสอบสวนแทนเจ้าหน้าที่

ภาพที่ 16 พาหนะของเกษตรกรที่มารอรับปุ๋ยผสมบ้านบางคราม

ภาพที่ 17 เกษตรกรมาลงทะเบียนและตรวจสอบรายชื่อของผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมบ้านบางคราม

ภาพที่ 18 ขั้นตอนการลงทะเบียนและตรวจสอบรายชื่อของเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสม
บ้านบางคราม

ภาพที่ 19 เจ้าหน้าที่ของการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานีตรวจสอบรายชื่อของเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ภาพที่ 20 เกษตรกรที่ผ่านการตรวจสอบรายชื่อและมีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมนำรถเข้ามารับปุ๋ย ณ จุดจ่ายปุ๋ยจากคลังสินค้า

ภาพที่ 21 คณะกรรมการตรวจสอบรายชื่อและสิทธิในการรับปุ๋ยของเกษตรกรก่อนอนุญาตให้รถจอด ณ จุดรับปุ๋ยจากคลังสินค้า

ภาพที่ 22 เกษตรกรที่ผ่านการตรวจสอบรายชื่อและมีสิทธิได้รับปุ๋ยผสมนำรถเข้ามารับปุ๋ย ณ จุดจ่ายปุ๋ยจากคลังสินค้า

ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของเกษตรกรไม่มารับปุ๋ยที่ผสมเสร็จแล้ว กลุ่มฯ เคยมีประสบการณ์กล่าวคือในช่วงหนึ่งที่กลุ่มฯทำปุ๋ยไว้เสร็จแล้วแต่เกษตรกรไม่มาเอาปุ๋ยประมาณ 30% รอบปีหนึ่ง 2 ครั้ง ประมาณ 2-3 แสนบาท เราก็จะขายต่อได้ประมาณ ถ้า 30% นั้นเราขายได้ก็จะได้กำไรในส่วนนั้นมาด้วย ในปีที่แล้วเหลือประมาณ 10%-15% หากขายไม่ได้กลุ่มฯก็ต้องเอาเงินในส่วนของกองทุนให้กับบริษัทที่กลุ่มฯซื้อวัตถุดิบมา กลุ่มฯต้องจ่ายให้กับบริษัทประมาณปีละ 3,000,000 กว่าบาท เฉพาะทุนปุ๋ย อันแสดงว่าปีหนึ่งเรามีกำไร 10% ของทุนปุ๋ย ดังนั้นจะได้กำไร 300,000 บาท หักค่าแรงแล้ว

ในเรื่องของการขอทุน ชาวบ้านจะชอบไปขอทุน เมื่อเวลาอย่างหมดอายุ เพราะจะได้ปุ๋ยฟรี เงินฟรี เงินที่ว่าเงินค่าทำสวน ค่าบำรุงรักษา เขาให้ไร่ละ 16,000 บาท ตั้งแต่ปลูก ทางกองทุนจะทยอยให้ครั้งละประมาณ 2,000-3,000 บาท สมมติว่ามีสวน 5 ไร่ ไปขอทุน ถ้าเรามีการขุดตออย่างเขาก็จะให้ค่าขุดตอไป ค่าขุดหลุม ค่าพันธุ์ยาง สามารถไปขอกองทุนได้เลย ว่าต้องการอะไรช่วงไหนอย่างไร ทุนจริงๆที่สมาชิกลง ถ้าสมมติว่าเราจะขอทุนจ่ายถ้ากองทุนไม่พอเราสามารถเอาตรงนี้ กำไรสุทธิที่เอาไปกับกลุ่มจะน้อย ส่วนมากจะคืนให้ลูกค้าที่เป็นสมาชิก ในส่วนของกรรมการรายได้อาจจะไม่คุ้มแต่ก็ถือว่าเป็นจิตอาสา กรรมการทุกคนมีส่วนร่วมอย่างพาราเป็นของตนเองและก็จะสั่งปุ๋ยจากที่นี่เหมือนกัน

ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมด้านการตลาดซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเกษตรกรที่มารับปุ๋ยผสมจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามพบว่า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมด้านการตลาดของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ด้านผลิตภัณฑ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีชนิดของปุ๋ยเพียงพอกับความต้องการ 2. ปุ๋ยมีคุณภาพดี 3. ปริมาณปุ๋ยที่ได้รับ ได้รับตามจำนวนโคเวต้าที่ได้รับการจัดสรร 4. ปริมาณปุ๋ยที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ
ด้านราคา	ระดับราคาเหมาะสม มีราคาถูกกว่าร้านค้า
ด้านสถานที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำเลสะดวกในการเดินทาง 2. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ 3. มีที่นั่งเพียงพอในการรองรับเกษตรกรที่มารับปุ๋ย 4. สถานที่กว้างขวาง สะดวกสบาย
ด้านการส่งเสริมการขาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายทาง ได้แก่ โทรศัพท์ เฟสบุ๊ก ไลน์ และไลน์ประชาสัมพันธ์
ผู้ให้บริการ (กรรมการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม)	<ol style="list-style-type: none"> 1. บริการด้วยความเต็มใจ 2. บริการด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส 3. พุดจาเป็นกันเอง
ด้านกระบวนการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรวดเร็วในการจ่ายปุ๋ย 2. ระบบเอกสารมีความถูกต้อง/สะดวก

2.3 ด้านการเงินและบัญชี

ผลการศึกษาพบว่ากำไรต่อกระสอบนั้น ปุ๋ยกระสอบหนึ่งมีกำไรประมาณ 20 บาท ทั้งนี้กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเป็นผู้กำหนด แต่ถ้ากลุ่มฯ ขยายข้างนอกบางครั้งได้กำไร กระสอบละ 30 บาท อาจจะได้แต่บางที่ทางกองทุนฯ ก็ให้ราคาดี เช่น ในราคาสมมติว่า ปุ๋ยผสมเสร็จแล้วมีต้นทุนทั้งหมด 700 บาท กองทุนฯ ก็จะกำหนดราคาขายให้ในราคา 750 บาทต่อกระสอบ หมายถึงว่าที่ผสม ค่าคณงานรวมอยู่ใน 50 บาทนั้นทั้งหมด บางทีก็ต้องวิ่งเต้นแต่ละรอบกว่าจะได้ ทำมาประมาณ 14-15 ปี ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรแม้แต่หนี้สินที่ติดกับบริษัทก็ไม่เคยมีประวัติที่ไม่ดี “นอกจากสมาชิกจะได้ในส่วนของกำไรแล้ว ในแต่ละปีก็จะได้เงินปันผลโดยการคืนเงินให้กระสอบละ 14-15 บาท ในปีที่ผ่านมาขายได้ทั้งหมด 300 กว่าตัน ถ้าหากปีไหนขายได้มากก็จะได้ยอดมาก ทางกองทุนจะบังคับให้ 50 บาทต่อกระสอบ ตั้งแต่ค่าผสมปุ๋ย ไปจนถึงจ่ายปุ๋ยเสร็จ จริงอยู่ถ้าหากหักค่าใช้จ่าย ค่าแรงทั้งหมด เหลืออยู่ประมาณ 10 กว่าบาท แต่ถ้าเราบริหารตรงนี้ให้ประหยัดก็จะเหลือได้มากกว่านี้ ในส่วนของค่าใช้จ่ายก็จะมีในเรื่องของกระสอบ อาจจะใช้กระสอบเดิมมาหมุนเวียนหรือซื้อบ้าง แต่ไม่ได้ซื้อจากบริษัท จะซื้อจากลูกค้าในกระสอบละ 5 บาท”

อุปกรณ์ การผลิต คือ เครื่องผสมปุ๋ย ซื้อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน และซื้อมาเพิ่มอีก 1 เครื่อง ในปี พ.ศ. 2555

การรับเงินสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทย กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะได้รับเงินสนับสนุนปีละ 2 ครั้ง โดยได้รับเมื่อกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจ่ายปุ๋ยผสมให้กับเกษตรกร การคำนวณเงินสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทยคำนวณจากฐานของจำนวนกระสอบของปุ๋ยผสมที่จ่ายให้กับเกษตรกร โดยคิดเหมากระสอบละ 50 บาท ทั้งนี้เงินสนับสนุนนี้จะรวมค่าขนส่ง ค่าบริการ ค่าใช้จ่ายทุกรายการไว้แล้ว แต่โควตาในการผลิตจำนวนเท่าไรขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของการยางแห่งประเทศไทย ดังเช่นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่กล่าวไว้ว่า

“ในครั้งนี่เขากำหนดมาให้ 2,200 กระสอบ ก็เอา 2,200 x 50 ค่าบริการ เราก็จะได้ 30 บาท 20 บาท คือค่าผสม แต่ปุ๋ยเราไม่ต้องลงทุน เขาประเมินแล้วก็จะเอามาให้เรา เมื่อก่อนทางเราจะซื้อเองแต่ปีนี้ส่วนกลางเขาส่งมาให้”

สินทรัพย์ของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

เครื่องผสมปุ๋ย (ซื้อเมื่อ พฤศจิกายน พ.ศ. 2546)

ตาชั่ง (ซื้อเมื่อ พฤศจิกายน พ.ศ. 2546)

เครื่องเย็บกระสอบ (ซื้อเมื่อ พฤศจิกายน พ.ศ. 2546)

ทุน-หุ้นจากสมาชิกเริ่มแรก 2,100 หุ้น ๆ ละ 100 บาท 210,000 บาท

ทุน-หุ้นจากสมาชิก (พ.ศ. 2548) หุ้นละ 170 บาท

ทุน-หุ้นจากสมาชิก (พ.ศ. 2550) หุ้นละ 200 บาท

ต้นทุน

ชื่อแม่ปุ๋ย ร้อยละ 98

ค่าใช้จ่ายทั่วไป ร้อยละ 2 ประกอบด้วย

ค่าไฟฟ้า

ค่าถ่ายเอกสาร

อาหารและเครื่องดื่ม

ค่าเดินทาง

ค่าซ่อมเครื่องผสมปุ๋ย

ค่าแรงผสมปุ๋ย

ค่าแรงยกปุ๋ย

ค่าน้ำมันเครื่องผสมปุ๋ย

ค่าปรับพื้นที่ถนนเพื่อจ่ายปุ๋ยให้สมาชิก

ค่าเช่าโรงเก็บปุ๋ย

ค่าวัสดุ

ค่าจัดทำบัญชี

ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์

ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

การจ่ายเงินค่าปุ๋ย จากการยางแห่งประเทศไทย คำนวณจาก

เนื้อที่ปลูกยาง (ไร่)

จำนวนปุ๋ยที่ได้รับ (กิโลกรัม)

จำนวนเงินค่าปุ๋ย (บาท)

ผลกำไรสุทธิที่ได้ในการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยทั่วไปจะแบ่งจ่ายเป็น 4 รายการ ประกอบด้วย แบ่งกำไรให้กับสมาชิกร้อยละ 60-70 การเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกร้อยละ 19-20 ค่าดำเนินงานคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ร้อยละ 10-11 และค่าบำรุงกลุ่ม ร้อยละ 10 ส่วนที่เหลือเป็นเงินสำรองไว้สำหรับค่าใช้จ่ายของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

ตำบลปากฉลุย อ. ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี

พัฒนาการของการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย เดิมการยางแห่งประเทศไทยมีนโยบายกำหนดให้เกษตรกรมีการรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มเพื่อจัดการด้านปุ๋ยผสม โดยเน้นแนวทางการจัดการการจ่ายปุ๋ย โดยมีนโยบายว่าให้ชาวสวนหาปุ๋ยมาแจกจ่ายกันเอง

พัฒนาการในช่วงแรกมีการให้ประมูลวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ย กล่าวคือในระยะแรกการยางแห่งประเทศไทยให้เงินสนับสนุนให้การดำเนินการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม เงินที่ได้รับมานั้นกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะจ่ายเงินให้กับบริษัทที่ประมูลได้ที่ขายปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบให้กับกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ในระยะต่อมาการยางแห่งประเทศไทยจะซื้อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบมาให้ จากนั้นกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะนำปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบจากการยางแห่งประเทศไทยมาจัดการต่อไป ทั้งนี้การยางแห่งประเทศไทยจะให้เงินสนับสนุนค่าดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่าจัดการ และค่าอื่น ๆ ในปัจจุบันการบริหารจัดการได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การซื้อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบประมูลมาจากฝ่ายบริหารส่วนกลางของประเทศ นั่นคือปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบซึ่งได้รับมาจากการประมูลจากส่วนกลางของประเทศนั้น กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามต้องใช้ใบสั่งปุ๋ย ไม่มีการจ่ายเงินมาให้กับกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องมีขั้นตอนการทำเบิก ใบสั่งซื้อปุ๋ยเมื่อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบถูกส่งมายังการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามได้รับเงินสนับสนุนเป็นค่าผสมปุ๋ยและค่าจัดการเท่านั้น ทั้งนี้ปัจจุบันปุ๋ยผสมที่ผลิตโดยกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามไม่มีปัญหาเรื่องปุ๋ยที่ผสมแล้วเหลือค้างสต็อก เนื่องจากยังผลิตไม่พอกับความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม

การขอทุนสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทย มีขั้นตอนคือ ต้องมีหลักฐานที่ดิน ได้แก่ เอกสารสิทธิ น.ส. 3 ก โฉนดซึ่งผู้ขอทุนมีกรรมสิทธิ์ในโฉนด สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน มีสวณยางที่มีอายุถึงกำหนดต้องโค่นแล้ว (ยางแก่อายุประมาณ 25 ปีขึ้นไป) แต่ห้ามโค่นก่อนการตรวจสอบจากการยางแห่งประเทศไทย การขอทุนสามารถขอทุนจากยางมาเป็นปาล์มทุเรียน หรือพืชอย่างอื่นได้ แต่ต้องเป็นพื้นที่ที่เริ่มต้นมาจากการปลูกยางและยางถึงกำหนดโค่นแล้วเท่านั้น เมื่อได้รับเงินทุนสนับสนุนสวณเคราะห์การทำสวณยาง เงินทุนสนับสนุนจะได้รับทั้งสิ้นจำนวน 10,600 บาท ต่อไร่ โดยแบ่งจ่ายให้เป็นงวด ๆ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี 6 เดือน กล่าวคือ จ่ายปีละ 2 ครั้ง ในปีแรก ครั้งที่ 1 จ่ายจำนวนเงิน 1,000 บาท เป็นค่าชุดหลุม ค่าโค่นยาง ปรับปรุงพื้นที่ ครั้งที่ 2 จำนวนเงิน 4,000 บาท จ่ายเป็นค่าต้นพันธุ์ยาง ค่าปลูก ค่าดูแลรักษา ตั้งแต่ปีที่ 2 เป็นต้นไป จ่ายเป็นค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดวัชพืช ค่าดูแลรักษา ค่าแรง

3.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการแต่ละระยะคือ

1. เมื่อการยางแห่งประเทศไทยจัดประมูลโดยตรงสำหรับปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบ มีข้อแย้งว่าปุ๋ยที่ได้รับมาไม่มีคุณภาพ
2. เกษตรกรยอมรับว่าคุณภาพของปุ๋ยผสมที่ได้รับจากกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมีคุณภาพดี ราคาถูกกว่าที่ร้านขายปุ๋ย ทำให้มีความต้องการปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมากกว่าที่กำหนดโควต้าให้ โดยยินดีจ่ายเงินชำระค่าปุ๋ยส่วนเกินจากโควต้าที่ได้รับ แต่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามก็ไม่สามารถสนองความต้องการได้เนื่องจากปุ๋ยมีจำนวนจำกัด
3. ในปัจจุบันปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบซึ่งได้รับมาจากการประมูลจากส่วนกลางของประเทศต้องใช้ใบสั่งปุ๋ย ไม่มีการจ่ายเงินมาให้กับกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องมีขั้นตอนการทำเบิก ใบสั่งซื้อปุ๋ยเมื่อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบถูกส่งมายังการยางแห่งประเทศไทย สุราษฎร์ธานี และบางครั้งการส่งปุ๋ยจากส่วนกลางล่าช้า ทำให้ต้องจ่ายปุ๋ยและใส่ปุ๋ยผิดฤดูกาล

4. เกษตรกรที่ถือหุ้นในกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมักอยู่ในเครือข่าย ทำให้มีลักษณะคล้ายการผูกขาดของผู้ถือหุ้นเฉพาะเครือข่าย

5. ข้อจำกัดของการแก้ปัญหาของข้อที่ 4 คือ หากมีการกระจายให้เกษตรกรมาถือหุ้นกันมาก ๆ จะพบปัญหาใหม่คือเมื่อเกิดการกระจายตัวของผู้ถือหุ้นแล้ว กลุ่มก็จะไม่มั่นคง กระทบความยั่งยืนของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

3.2 แนวทางการจัดการที่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเสนอแนะ

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม มีความเห็นว่า กลุ่มควรจัดการซื้อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบเอง เพราะสามารถกำหนดปริมาณปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบได้ตามที่กลุ่มผสมปุ๋ยต้องการ วิธีที่ใช้ปัจจุบันคือส่วนกลางประมูลปุ๋ยมาให้แล้วเอามาให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาไม่มีความคล่องตัวในด้านว่าปุ๋ยผสมที่ทำการผลิตนั้นขาดหรือเกินไม่ได้ ขยายเพิ่มตามความต้องการของเกษตรกรไม่ได้ เนื่องจากการยางแห่งประเทศไทยจะรับผิดชอบเฉพาะปริมาณปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบที่ส่งมา แต่ถ้าขายไม่หมดปุ๋ยที่ผสมแล้วสามารถส่งคืนได้ แต่กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามต้องแจ้งยอดขายปุ๋ยผสมที่กลุ่มขายได้เปรียบเทียบกับจัดการแบบเดิมที่เคยดำเนินการมาคือ กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะซื้อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบมาเอง ปีละประมาณ 3,000,000 - 4,000,000 บาท และกลุ่มผสมปุ๋ยสามารถขายเองได้ โดยกลุ่มผสมปุ๋ยจะไปเบิกเงินเฉพาะส่วนที่ได้รับโควตาเท่านั้น ในส่วนของการผลิตส่วนที่เกินจากโควตานี้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะรับผิดชอบเอง เพื่อป้องกันปัญหาปุ๋ยผสมไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร ดังบทสัมภาษณ์เชิงลึกที่สะท้อนความไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกรของปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม “ปกติจะซื้ออยู่ประมาณ 300 กว่าตัน แต่ปีนี้ให้มา 110 ตัน ก็เท่ากับ 2,200 กระสอบ” และบทสัมภาษณ์เชิงลึกของเกษตรกรว่า “จริง ๆ เขาอยากได้มากและมากกว่าที่ต้องการ เช่น โควตาได้ 7 กระสอบ แต่เขาอยากได้ 10 กระสอบ ส่วนเอกสารเขายินดีจะจ่ายเงิน แต่ทางนี้ก็จ่ายให้ไม่ได้ เพราะจำนวนปุ๋ยมีอยู่จำนวนจำกัด”

ด้านสถานที่ทำการของกลุ่มมีความสะดวก มีพื้นที่กว้างขวางและเย็นสบาย ที่นั่งเพียงพอ พนักงานใจดี ระยะเวลาในการรอรับปุ๋ยประมาณ 2 ชั่วโมง ด้านการประชาสัมพันธ์ใช้การโทรศัพท์แจ้ง มีการติดต่อสื่อสารทั้งสองทาง กล่าวคือ หัวหน้าหมู่บ้านจะติดต่อแจ้งให้เกษตรกรทราบ และเกษตรกรติดต่อมาเองยังที่ทำการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ระบบเอกสาร จะมีสมุดเพื่อจดบันทึกว่าเกษตรกรรายใดได้รับโควตาปุ๋ยกี่กระสอบ ระบบการให้เงินสนับสนุนของการยางแห่งประเทศไทยที่ให้เกษตรกร คือให้เป็น 2 ส่วน คือ ให้ค่าปุ๋ย ซึ่งได้รับเป็นโควตาเป็นจำนวนกระสอบของปุ๋ยผสม โดยเกษตรกรไม่ทราบจำนวนเงินในส่วนนี้ ในส่วนที่ 2 เป็นเงินที่เกษตรกรได้รับซึ่งการยางแห่งประเทศไทยโอนมาให้เกษตรกรเพื่อซื้อยากำจัดวัชพืช เป็นเงินให้เปล่า

หน้าที่ของครูยาง ประกอบด้วย ทำหน้าที่ในขั้นตอนการจ่ายปุ๋ย ตรวจสอบรายชื่อเลขทะเบียน ตรวจสอบจำนวนไร่ในการปลูกยางของเกษตรกร ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปลูกยาง เป็นอาสาสมัครให้พนักงานการยางแห่งประเทศไทยนำไปยังเส้นทางในแปลงยางของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อ “นำตรวจยาง” เช่น ตรวจดิน

บทที่ 5

อภิปราย สรุป และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการอภิปราย สรุป ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. อภิปราย

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อำเภота่าฉวาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2546 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในขณะนั้น อันเกิดจากนโยบายให้เจ้าของสวนยางพาราทั้งหลายผสมปุ๋ยสำเร็จรูปขึ้นมาใช้เอง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่อง ปุ๋ยมีราคาแพง และปุ๋ยปลอมรวมทั้งการใช้ชนิดของปุ๋ยให้ถูกต้องตามฤดูกาลอันจะทำให้เป็นการเพิ่มผลผลิตของยางพารา ทุนเริ่มแรกประกอบด้วยจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 56 คน ผลสำเร็จของการดำเนินงานของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามแห่งนี้ น่าจะเกิดจากปัจจัยของความเชื่อถือต่อประธานกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามและคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม อันทำให้กลุ่มสามารถดำรงอยู่ได้ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนความน่าเชื่อถือของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามแห่งนี้เห็นได้จากการขยายสาขาของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามไปยังตำบลโมถ่าย โดยที่ตำบลโมถ่ายนั้นไม่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภота่าฉวาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งความสามารถในการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกกลุ่มมาโดยตลอดทุกปี

การจัดการการผลิตนั้นวัตถุดิบซึ่งเป็นแม่ปุ๋ยได้รับการประเมินและตรวจสอบคุณภาพมาแล้วโดยการควบคุมของการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการผลิตไม่มีปัญหาในด้านการผลิต เว้นแต่การได้รับวัตถุดิบล่าช้าทำให้การผลิตล่าช้าไปด้วย ด้านการตลาด มีการประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง แต่อาจมีปัญหาคือในเรื่องเกษตรกรไม่มารับปุ๋ยตามโควตาที่ได้รับ ซึ่งเป็นผลจากการผลิตที่ล่าช้า เนื่องจากได้รับวัตถุดิบล่าช้า รวมทั้งในการจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกรที่ยังไม่เป็นระเบียบซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความผิดพลาดในการจ่ายปุ๋ย แม้ว่าจากการสัมภาษณ์จะไม่พบปัญหานี้แต่จากการสังเกตปัญหาความผิดพลาดในการจ่ายปุ๋ยอาจเกิดขึ้นได้จากขั้นตอนการจ่ายปุ๋ยที่ไม่เป็นระเบียบ ด้านการเงินและบัญชี กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามสามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ทำให้มีกำไรโดยเฉลี่ยประมาณ 20 บาท ผลกำไรสุทธิที่ได้ในการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยทั่วไปจะแบ่งจ่ายเป็น 4 รายการ ประกอบด้วย แบ่งกำไรให้กับสมาชิก การเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก ค่าดำเนินงานคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม และค่าบำรุงกลุ่ม ส่วนที่เหลือเป็นเงินสำรองไว้สำหรับค่าใช้จ่ายของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ทั้งนี้ผลกำไรที่ได้ส่วนใหญ่จะนำมาแบ่งกำไรให้กับสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งน่าจะทำให้สมาชิกกลุ่มมีความพอใจและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับ การดำเนินงานของคณะกรรมการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามนอกจากนี้การนำผลกำไรบางส่วนมา กันไว้เป็นเงินสำรองน่าจะทำให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมีสภาพคล่องที่ดี ทำให้ไม่มีปัญหาหนี้สิน ค้างชำระ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งทางการเงินในระยะยาวให้กับกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม สำหรับด้านบัญชีนั้นกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามมีการบันทึกรายการทางการบัญชีตลอดตั้งแต่ต้นมา

จนถึงปัจจุบัน แม้จะเป็นเพียงการบันทึกการบัญชีด้วยสมุดบัญชีเพียงเล่มเดียวแต่ก็สามารถทำให้สามารถวิเคราะห์ร่องรอยของการจัดการด้านการเงินและบัญชีได้พอสมควร

แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามที่สรุปไว้ในการวิจัยนี้ เป็นแนวทางที่สรุปจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการจัดการซื้อปุ๋ยซึ่งเป็นวัตถุประสงค์จากที่เคยให้กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามสามารถซื้อได้เองมาเป็นการจัดประมูลและให้โควต้าผลิตปุ๋ยผสมจากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นอาจจากปัญหาบางประการในอดีตซึ่งคณะผู้วิจัยไม่สามารถค้นพบได้จากการวิจัยนี้ ผู้สนใจอาจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการซื้อวัตถุดิบที่แตกต่างกันระหว่างการให้กลุ่มผสมปุ๋ยซื้อวัตถุดิบได้เองกับการที่การยางแห่งประเทศไทยดำเนินการซื้อวัตถุดิบมาให้ แนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม อีกประการหนึ่งที่ควรกล่าวไว้คือการจัดระเบียบในการจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกร ซึ่งหากได้ดำเนินการน่าจะทำให้การจ่ายปุ๋ยให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. สรุป

กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ตำบลปากฉลุย อำเภอกาบัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอกาบัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นต้นมา สำหรับกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม หรือกลุ่มพัฒนาสวนสงเคราะห์บ้านบางคราม งานวิจัยนี้ใช้คำว่ากลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามซึ่งเรียกตามความนิยมของผู้มีส่วนได้เสียส่วนใหญ่ของกลุ่ม กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2546 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในขณะนั้น อันเกิดจากนโยบายให้เจ้าของสวนยางพาราทั้งหลายผสมปุ๋ยสำเร็จรูปขึ้นมาใช้เอง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่อง ปุ๋ยมีราคาแพง และปุ๋ยปลอมรวมทั้งการใช้ชนิดของปุ๋ยให้ถูกต้องตามฤดูกาลอันจะทำให้เป็นการเพิ่มผลผลิตของยางพารา ทุนเริ่มแรกประกอบด้วยจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 56 คน มีจำนวนหุ้น 2,100 หุ้น สมาชิกสามารถซื้อหุ้นตั้งแต่ 1 หุ้นขึ้นไป การสมัครสมาชิกประกอบด้วยค่าธรรมเนียมแรกเข้ารายละ 30 บาท ค่าหุ้น ๆ ละ 100 บาท ต่อมาขยายพื้นที่ความรับผิดชอบในการผลิตปุ๋ยผสมเพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในอีก 3 ตำบล คือ ตำบลเสวีียด ตำบลป่าหมาก และตำบลโมถ่าย ซึ่งอยู่ในอำเภอกาบัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นกัน โดยมีโรงเรือนสำหรับผสมปุ๋ยที่ตำบลโมถ่ายอีกแห่งหนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่อยู่ตำบลโมถ่ายกลับไม่มารับปุ๋ยที่บ้านบางครามเนื่องจากปัญหาของระยะทางไกล โดยในแต่ละตำบลมีเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามอยู่ประมาณตำบลละ 100 ราย รวมทั้งสี่ตำบลประมาณ 400 กว่าราย

การจัดการองค์การบริหารการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามเป็นการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ในงานวิจัยนี้ศึกษาเพียง 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี ซึ่งสามารถสรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

ด้านการผลิต คณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะเข้าไปร่วมการประชุมกับการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยในการเข้าร่วมประชุมจะมีตัวแทนจากคณะกรรมการของกลุ่มประมาณ 2-3 คน ทั้งนี้โดยปกติการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะจัดประชุมปีละประมาณ 4-5 ครั้ง ประเด็นที่จะนำเข้าไปประชุม ส่วนมากก็จะเป็นเรื่องปุ๋ย ในเรื่องของ การนัดวันจ่ายปุ๋ย วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผสมปุ๋ยได้มาจากการประมวลจากบริษัทที่การยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ตรวจสอบคุณภาพมาแล้ว ปุ๋ยที่ทำมีสูตรเดียวคือ สูตร 20-8-20 ใช้สูตรเดียวตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งถึงช่วงที่กรีดยาง ในการผลิตสมัยก่อนมีการใส่สารตัวเติม โดยในปัจจุบันปุ๋ยผสมบ้านบางครามไม่ใส่สารตัวเติม ในการผลิตใน 1 ปีมีการผสมปุ๋ย 2 รอบต่อปีตามรอบของการจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกร ระยะเวลาการผลิตต่อรอบประมาณ 2 เดือน ดังนั้นการผลิตปุ๋ยผสมใช้เวลาทั้งสิ้น 4 เดือนต่อปี ในการบรรจุปุ๋ยลงกระสอบ นำปุ๋ยเข้าเครื่องผสมปุ๋ยประมาณ 500 กิโล แล้วให้เครื่องผสมปุ๋ยทำการม่ปุ๋ยให้เข้ากัน โดยใช้เวลาประมาณ 5 นาทีต่อการผสมปุ๋ย 1 ครั้ง จากนั้นนำปุ๋ยที่ผสมเสร็จแล้วใส่กระสอบที่เป็นบรรจุภัณฑ์ พอบรรจุกระสอบเสร็จก็ปิดปากถุงหลังจากนั้นจึงลำเลียงปุ๋ยผสมซึ่งเป็นสินค้าสำเร็จรูปไปเก็บไว้ในคลังสินค้าเพื่อรอจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกรในลำดับต่อไป

ด้านการตลาด เริ่มตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรมารับปุ๋ย การประชาสัมพันธ์ใช้สื่อ การประชาสัมพันธ์หลายวิธี ได้แก่ ป้ายไว้นิล การยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีช่วยประชาสัมพันธ์ ใช้การบอกต่อจากคณะกรรมการของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามและครูยางประชาสัมพันธ์ทางไลน์ เป็นต้น ปัญหาด้านการตลาดที่เกิดขึ้นคือเกษตรกรไม่มารับปุ๋ยที่ผสมเสร็จแล้ว

ด้านการเงินและบัญชี รายได้ของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ได้มาจากเงินสนับสนุนจากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยคำนวณจากฐานของจำนวนกระสอบของปุ๋ยผสมที่จ่ายให้กับเกษตรกร โดยคิดเหมาค่าผสมปุ๋ยกระสอบละ 50 บาทแล้ว แต่โควต้าในการผลิตจำนวนเท่าไรขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของการยางแห่งประเทศไทย แต่วัตถุประสงค์คือแม่ปุ๋ยชนิดต่าง ๆ การยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดหามาให้ ยอดขายต่อปีในปี 2559 ประมาณ 300 ตัน ต้นทุนการผลิตประกอบด้วยค่าแรงในการผสมปุ๋ย ค่ากระสอบใส่สินค้าสำเร็จรูปปุ๋ยผสม ค่าขนส่ง ค่าบริการสำหรับเครื่องผสมปุ๋ย 2 เครื่อง ซื้อมาในปี 2546 จำนวน 1 เครื่อง และซื้อในปี 2555 อีกจำนวน 1 เครื่อง ปุ๋ยผสมกระสอบหนึ่ง (50 กิโลกรัมต่อกระสอบ) มีกำไรประมาณ 20 บาท กลุ่มปุ๋ยผสมบ้านบางครามไม่มีปัญหาด้านหนี้สิน สมาชิกของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามได้รับเงินปันผลกระสอบละ 14-15 บาทต่อปี สินทรัพย์ของกลุ่มผสมปุ๋ย ได้แก่ เครื่องผสมปุ๋ย ตาชั่ง เครื่องเย็บกระสอบ ทุน-หุ้นจากสมาชิก ต้นทุนประกอบด้วยซื้อแม่ปุ๋ย ร้อยละ 98 ค่าใช้จ่ายทั่วไปร้อยละ 2 ผลกำไรสุทธิที่ได้ในการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยทั่วไปจะแบ่งจ่ายเป็น 4 รายการ ประกอบด้วย แบ่งกำไรให้กับสมาชิกร้อยละ 60-70 การเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกร้อยละ 19-20 ค่าดำเนินงานคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบาง

คราม ร้อยละ 10-11 และค่าบำรุงกลุ่ม ร้อยละ 10 ส่วนที่เหลือเป็นเงินสำรองไว้สำหรับค่าใช้จ่ายของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

แนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตปุ๋ยผสมของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม ว่า กลุ่มควรจัดการซื้อปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบเอง เพราะสามารถกำหนดปริมาณปุ๋ยที่เป็นวัตถุดิบได้ตามที่กลุ่มผสมปุ๋ยต้องการ กลุ่มผสมปุ๋ยควรสามารถขายปุ๋ยผสมเองได้ โดยกลุ่มผสมปุ๋ยควรมีรายได้จากค่าดำเนินการผสมปุ๋ยในส่วนที่ได้รับโควตาการผลิตปุ๋ยจากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และรายได้จากยอดขายในส่วนของการผลิตส่วนที่เกินจากโควตานี้ โดยกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางครามจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต้นทุนทั้งหมดที่เกิดจากการผลิตปุ๋ยผสมในส่วนที่เกินจากโควตาที่ได้รับจากการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกประเด็นหนึ่งที่ควรพัฒนาคือระบบการจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกร ควรมีระบบการจัดคิวและกำหนดขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และป้องกันข้อผิดพลาดของการจ่ายปุ๋ยให้กับเกษตรกร

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปกำหนดทิศทางในการจัดองค์การของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม และพัฒนาการจัดองค์การของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม รวมทั้งภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการช่วยเหลือกลุ่มผสมปุ๋ยในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ผู้สนใจอาจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการซื้อวัตถุดิบที่แตกต่างกันระหว่างการให้กลุ่มผสมปุ๋ยซื้อวัตถุดิบได้เองกับการที่การยางแห่งประเทศไทยดำเนินการซื้อวัตถุดิบมาให้ หรือการพัฒนาองค์การการผลิตของกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม

บรรณานุกรม

- กิตติยา โพธิบาย (2557). ผลกระทบขององค์ประกอบเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีต่อ **ต้นทุนรวม กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- ณรงค์พล อินทรชัยศรี (2552). การจัดการธุรกิจปุยอินทรีอัดเม็ดของกลุ่มเกษตรกรบ้านชาติโนตำบล ขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- ธนากร พิกุลทอง (2554). การจัดการธุรกิจปุยอินทรีชีวภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลหนองแวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- บุญธรรม พลเจริญ (2552). **ศักยภาพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- ปัทมา สุวรรณจำรูญ (2555). **ทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุยเคมี และปุยอินทรี กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล**. มหาวิทยาลัยทักษิณ : สงขลา.
- มลฉรรณ ศรีสุข (2555). การจัดการธุรกิจปุยอินทรีเคมีของกลุ่มเกษตรกรบ้านโคกตาอิม ตำบล ถนนหัก อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- มนันยา วงษ์อุทอง (2551). การจัดการธุรกิจผลิตปุยชีวภาพอัดเม็ดจากก้อนเชื้อเห็ดของวิสาหกิจ ชุมชน บ้านหัวฝาย กิ่งอำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (2551). **เครื่องผสมปุยสำหรับยางพารา**. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน: นครราชสีมา.
- มารีนา มาหมื่น (2556). **พฤติกรรมการซื้อปุยอินทรีของชาวสวนยางพาราในจังหวัดชุมพร**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: กรุงเทพฯ.
- ผ่อง เทพพร (2554). การจัดการธุรกิจยางพาราของเกษตรกร ในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ: ศรีสะเกษ.
- รัชนิพร อินทรพานิชย์ (2552). การจัดการการธุรกิจของกลุ่มปุยชีวภาพบ้านค้อเขียว ตำบลค้อเขียว อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น
- วรรณลักษณ์ ภักดิ์ใจดี (2560) สืบค้นจาก www.teacher.ssru.ac.th/.../การจัดการการผลิตและการปฏิบัติกร-1.ppt.. **การจัดการการผลิตและการปฏิบัติกร**. วันที่สืบค้นข้อมูล 10 มกราคม 2560.
- สมศักดิ์ มณีพงศ์, ปราโมทย์ ทิมขำ, สายใจ สุชาติกุล และ มนตรี อีสระไกรศีล (2554). **การจัดการธาตุอาหารยางพาราเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดระยะเวลาเปิดกรีด**. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์: นครศรีธรรมราช. เข้าถึงข้อมูลจาก <http://ird.wu.ac.th> เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 23 ธันวาคม 2559.
- สมเกียรติ ชัยพิบูลย์, วีร์ พวงเพิกศรี, อนุพันธ์ สมบูรณ์วงศ์, เบญจวรรณ จันทร์แก้ว และ ยมนา ปานันท์ (2558). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงราย**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่.

- สุรชาติ เพชรแก้ว และสายัณห์ สดุดี (2557). การประเมินระดับธาตุอาหารหลักในดินและ
ในใบยางพาราที่ปลูกในพื้นที่ดอนและที่ลุ่ม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: สงขลา.
แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) องค์การบริหารส่วนตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. เอกสารอัดสำเนา. มปป.
_____ (2560). ประวัติความเป็นมา. สืบค้นจาก <http://www.parkchaluy.go.th/> สืบค้นเมื่อ
11 พฤษภาคม 2561.
- เอกวิทย์ ศรีรัมย์ (2553). ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัด
ศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.

ภาคผนวก

**น้ำหนักแม่ปุ๋ยที่ใช้ในการผสมปุ๋ยใช้เองตามจำนวนไร่ที่ปลูกยาง
สำหรับดินยางที่ปลูกในดินทุกชนิด ในแหล่งปลูกยางใหม่ตามอายุต่าง ๆ
ปุ๋ยยางพาราสูตร 20-10-12**

จำนวนไร่	อายุ 16 เดือน			อายุ 23 เดือน		
	น้ำหนักแม่ปุ๋ย (กิโลกรัม)			น้ำหนักแม่ปุ๋ย (กิโลกรัม)		
	18-46-0	46-0-0	0-0-60	18-46-0	46-0-0	0-0-60
1	2.2	3.5	2.0	2.5	3.8	2.2
2	4.4	7.0	4.0	5.0	7.6	4.4
3	6.6	10.5	6.0	7.5	11.4	6.6
4	8.8	14.0	8.0	10.0	15.2	8.8
5	11.0	17.5	10.0	12.5	19.0	11.0
6	13.2	21.0	12.0	15.0	22.8	13.2
7	15.4	24.5	14.0	17.5	26.6	15.4
8	17.6	28.0	16.0	20.0	30.4	17.6
9	19.8	31.5	18.0	22.5	34.2	19.8
10	22.0	35.0	20.0	25.0	38.0	22.0
15	33.0	52.5	30.0	37.5	57.0	33.0
20	44.0	70.0	40.0	50.0	76.0	44.0
25	55.0	87.5	50.0	62.5	95.0	55.0
30	66.0	105.0	60.0	75.0	114.0	66.0

ประวัตินักวิจัย

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย: ชื่อ นางสาวพวงเพ็ญ ชูรินทร์
 ตำแหน่ง อาจารย์
 สถานที่ทำงาน คณะวิทยาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 วุฒิการศึกษา บัณฑิตศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ดุษฎีบัณฑิต การบริหารการพัฒนา (บริหารธุรกิจ)
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ร่วมวิจัย:

1. ชื่อ นางบัวผิน โตทรัพย์
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 สถานที่ทำงาน คณะวิทยาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 วุฒิการศึกษา วารสารศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ชื่อ นางสาวจิตติมา จ้อยเจือ
 ตำแหน่ง อาจารย์
 สถานที่ทำงาน คณะวิทยาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ นายปรีชา บัวทอง
 ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการกลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม
 สถานที่ทำงาน กลุ่มผสมปุ๋ยบ้านบางคราม
 ตำบลปากฉลุย อำเภอท่าฉาง
 จังหวัดสุราษฎร์ธานี